

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

วาระปฏิรูปพิเศษ ๒ : การปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

ชื่อเรื่อง	สภาปฏิรูปแห่งชาติ วาระปฏิรูปพิเศษ ๒ : การปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล
เลขประจำหนังสือ	ISBN : 978-974-9614-90-7
ปีที่พิมพ์	กรกฎาคม ๒๕๕๘
จำนวนหน้า	๕๗ หน้า
จำนวนพิมพ์	๒,๐๐๐ เล่ม
จัดทำโดย	สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๓๖ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๒๘
พิมพ์ที่	สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๑๑๗ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๑๒๒

คำนำ

สภาปฏิรูปแห่งชาติได้ปฏิบัติภารกิจตามที่กำหนดในมาตรา ๒๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช ๒๕๕๗ กล่าวคือ “...ศึกษาและเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ” นอกจากการวิเคราะห์และกำหนด “วิสัยทัศน์และอนาคตประเทศไทย” สำหรับระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี ในอนาคต เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการกำหนดประเด็น และแนวทางการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ แล้ว สภาปฏิรูปแห่งชาติยังได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อสนเทศ ตลอดจนประมวลความรู้ ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ โดยได้ดำเนินการต่อเนื่อง ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม หยิบยกขึ้นกำหนดเป็นวาระปฏิรูปที่สำคัญ ๆ รวม ๓๗ วาระปฏิรูป และเป็นวาระพัฒนาที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องภายหลังจากการปฏิรูปแล้ว อีก ๖ วาระพัฒนา

นอกจากนั้น มีประเด็นปฏิรูปบางประเด็นที่ต้องอาศัยการศึกษาวิเคราะห์ เชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการต่าง ๆ มากกว่า ๑ ด้าน ทำให้ไม่พอเหมาะที่จะบรรจุเข้าไว้เป็นวาระปฏิรูปเฉพาะประเด็นตามความรับผิดชอบของคณะกรรมการคณะใดคณะหนึ่ง จึงได้จัดเป็นวาระปฏิรูปพิเศษเป็นต่างหาก ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะกิจ

วาระปฏิรูปและวาระพัฒนาทั้งหมด ได้ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ และได้นำเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการตามสมควรต่อไปแล้ว

เอกสารฉบับนี้เป็นประมวลรายงานการปฏิรูปพิเศษ เรื่อง การปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ดำเนินการโดยคณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ซึ่งสภาปฏิรูปแห่งชาติได้จัดรวบรวมเพื่อเผยแพร่สำหรับประโยชน์สาธารณะสืบไป

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

๑

รายงานเรื่องการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

๑. สถานการณ์และแนวโน้มสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

๔

๒. กลไกและกระบวนการแก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในปัจจุบัน

๑๐

๓. ข้อเสนอความจำเป็นในการปฏิรูปจากคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง

๑๘

๔. แนวทางปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

๒๐

๕. บทสังเคราะห์และข้อเสนอแนะ

๒๘

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก : ร่างพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

๓๐

ภาคผนวก ข : ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กักการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๔๘

ภาคผนวก ค : คณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

๕๖

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ด้วยตระหนักถึงปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมไทยว่าอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายและหยั่งรากลึกซึ่งเป็นสาเหตุที่นำพาบ้านเมืองมาสู่วิกฤติการณ์ที่ไร้ทางออก จนคณะรักษาความสงบแห่งชาติจำเป็นต้องเข้ามาดูแลให้เกิดกระบวนการปฏิรูปประเทศทั้งระบบแบบทั่วด้าน ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลขึ้น เพื่อศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ

รายงาน *เรื่องสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ* นี้เป็นเอกสารรายงานฉบับที่สองที่คณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ได้นำกรอบแนวคิดและหลักการสำคัญของรายงานฉบับแรก เรื่องแนวทางการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลของประเทศในระยะเปลี่ยนผ่าน ที่ได้รายงานต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ และที่ประชุมได้เห็นชอบในหลักการแล้วเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘ มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมรายละเอียดตามข้อเสนอแนะข้อสังเกตและข้อห่วงใยของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติแล้วในทุกประการ

คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเป็นค่านิยมพื้นฐานหรือระบบคุณค่าสำหรับการยึดถือและประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญของความมั่นคงผาสุกของประเทศชาติและประชาชน สังคมประเทศใด ผู้ปกครองและประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม การปกครองมีธรรมาภิบาล สังคมประเทศนั้นจะเข้มแข็ง ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ในทางตรงกันข้าม หากสังคมประเทศใดขาดเสียซึ่งคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล สังคมประเทศนั้นย่อมอ่อนแอ แตกแยกและอาจถึงขั้นล่มสลายได้

ประเด็นคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเป็นอีกด้านหนึ่งของเหรียญในภารกิจการแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันซึ่งข้อเสนอเพื่อการยกร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการธิการของสภาปฏิรูปแห่งชาติทุกชุดและที่ประชุมสมัชชาของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติครั้งล่าสุดเมื่อ ๑๙ - ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘ ต่างเห็นตรงกันว่ากำลังเป็นภัยคุกคามร้ายแรง ซึ่งกัดกร่อนประเทศและสังคมไทยมาจากภายในทุกส่วนขององคาพยพ การปฏิรูปประเทศจะสำเร็จไม่ได้เลยหากเราไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้

ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ความขัดแย้งแตกแยกของคนในชาติอย่างรุนแรง ซึ่งสาเหตุหลักก็มาจากความบกพร่องความเสื่อมทางคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของผู้คนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมไทยได้สะสมตัวมายาวนานและแผ่ขยายมากขึ้นอย่างต่อเนื่องกระจายไปทั่วทุกวงการและทุกระดับขององคาพยพ ผู้คนจำนวนมากมีแนวโน้มไม่ยึดมั่นในความดี ขาดความเชื่อตรงยอมรับการทุจริต มีปัญหาความรับผิดชอบ ทั้งในกลุ่มคนชั้นนำของสังคมและประชาชนทั่วไป

เมื่อพิจารณาถึงระบบงานและกลไกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ตลอดจนการแก้ปัญหาการทุจริตเท่าที่มีอยู่ พบว่ามีกฎหมาย หน่วยงาน องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องอยู่มากมาย แต่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการ ไม่กล้าพูดความจริง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานอยู่ในระดับที่จำกัด

ในด้านกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหา มีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และการป้องกันแก้ปัญหาการทุจริตมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการใช้อำนาจกฎหมาย ซึ่งเป็นอำนาจแบบแข็ง (Hard Power) เข้าไปจัดการกับปัญหา ในขณะที่สภาพปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลนั้นวันยิ่งมีความสลับซับซ้อน ไม่ตรงไปตรงมาอย่างแต่ก่อน ทำให้การใช้อำนาจแบบแข็งมีข้อจำกัดลงทุกที ส่วนกระบวนการเสริมสร้างพลังทางสังคม พลังทางปัญญา พลังทางศีลธรรม อันเป็นอำนาจแบบอ่อน (Soft Power) ที่ได้ผลยั่งยืนกว่าซึ่งต้องอาศัยหน่วยงาน องค์กรส่งเสริม ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ฯลฯ กลับมีการดำเนินการหรือสนับสนุนที่น้อยมาก และเต็มไปด้วยอุปสรรคหรือข้อจำกัดด้านงบประมาณและระบบระเบียบของทางราชการ

เพื่อปฏิรูประบบงานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของประเทศ สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ จึงมีข้อเสนอภายใต้หลักคิดในการพัฒนาสร้างนวัตกรรมพลังอำนาจแบบอ่อนขึ้นมาเสริมพลังอำนาจแบบแข็งที่มีอยู่เดิม และประสานพลังกันในการหยุดยั้งวิกฤติและฟื้นฟูพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของประเทศ และสังคมไทย อันประกอบด้วย

(๑) แนวทางการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ๓ ประเด็น คือ

๑. การจัดตั้ง**สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ** ให้เป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติ

๒. ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ศูนย์คุณธรรมที่จัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ มาเป็นองค์กรตามพระราชบัญญัตินี้

๓. แนวทางการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระตามกฎหมายขึ้นมาในจังหวัดที่หนึ่งเสียก่อนโดยไม่ต้องรอรัฐธรรมนูญ เพื่อดำเนิน**กระบวนการรณรงค์ทางสังคม** เพื่อฟื้นฟูคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลอย่างกว้างขวางและมีพลังในช่วงการเปลี่ยนผ่านประเทศในปัจจุบัน ก่อนที่บ้านเมืองจะกลับคืนสู่ภาวะการเมืองในระบบปกติ และต่อเมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้ว หากเห็นว่าสมควรให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จึงยกสถานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญต่อไป

(๒) หลักการสำคัญของการจัดตั้ง**สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ** ๒ ประการ คือ

๑. หลักการส่งเสริมให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้

๒. หลักการการมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรมและการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนและทุกระดับ

(๓) แนวทางดำเนินการปฏิรูปมี ๔ มาตรการ คือ

๑. การกำหนดความหมายและกรอบภารกิจที่ชัดเจนในการดำเนินงาน

๒. การจัดตั้ง “สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ” เป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติ ให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลและมาตรฐานธรรมาภิบาลขององค์กรตามที่กฎหมายกำหนด

๓. ให้สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติมีอำนาจในการสอบทานการฝ่าฝืนหรือไม่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล และธรรมาภิบาลขององค์กรต่าง ๆ และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะได้โดยได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย

๔. ให้มีการจัดระบบและกำหนดบทบาทการทำงานขององค์กรและหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลใหม่ ให้เชื่อมโยงบูรณาการกันทั้งระบบ มีเป้าหมายยุทธศาสตร์และมีปฏิบัติการร่วมอย่างเกื้อกูลเกิดประสิทธิผล

(๔) ขั้นตอนและวิธีการจัดตั้ง**สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ** ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ให้มีพระราชบัญญัติ**สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ** พ.ศ.... และจัดตั้งองค์กรขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ชื่อว่า “สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ”

๒. ให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง**ศูนย์คุณธรรม** (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔

๓. กำหนดแหล่งที่มาของทุน รายได้ และทรัพย์สิน สำหรับการดำเนินกิจการตามพระราชบัญญัติ โดยให้ออนทรัพย์สินและรายได้ของ**ศูนย์คุณธรรม** (องค์การมหาชน) มารวมไว้ด้วย

(๕) โครงสร้างและองค์ประกอบของ**สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ** ๔ กลไก คือ

๑. คณะมนตรี**สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ**

๒. **สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ**

๓. ที่ประชุม**สมัชชาคุณธรรม**

๔. คณะกรรมการบริหาร และสำนักงานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแห่งชาติ

(๖) เหตุผลและความจำเป็นของการมี**พระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ**

๑) คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เป็นค่านิยมพื้นฐานหรือระบบคุณค่าสำหรับการยึดถือและประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญของความมั่นคงผาสุกของประเทศชาติและประชาชน สังคมประเทศใด ผู้ปกครองและประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม การปกครองมีธรรมาภิบาลสังคมประเทศนั้นจะเข้มแข็ง ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ในทางตรงกันข้ามหากสังคมประเทศใดขาดเสียซึ่งคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล สังคมประเทศนั้นย่อมอ่อนแอแตกแยกและอาจถึงขั้นล่มสลายได้

๒) ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ความขัดแย้งแตกแยกของคนในชาติอย่างรุนแรง ซึ่งสาเหตุหลักก็มาจากความบกพร่องความเสื่อมทางคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ของผู้คนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ปัญหาได้สะสมตัวมายาวนานและแผ่ขยายมากขึ้นอย่างต่อเนื่องกระจายไปทั่วทุกวงการและทุกระดับขององคาพยพ ผู้คนจำนวนมากมีแนวโน้มไม่ยึดมั่นในความดี ขาดความซื่อตรงยอมรับการทุจริต มีปัญหาความรับผิดชอบทั้งในกลุ่มคนชั้นนำของสังคมและประชาชนทั่วไป

๓) เมื่อพิจารณาถึงระบบงานและกลไกการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ตลอดจนการแก้ปัญหาการทุจริตเท่าที่อยู่ พบว่ามีกฎหมาย หน่วยงาน องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องอยู่มากมายแต่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือต่างคนต่างทำขาดการบูรณาการ ไม่กล้าพูดความจริง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานอยู่ในระดับที่จำกัด

ในด้านกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหา มีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และการป้องกันแก้ปัญหาการทุจริตมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการใช้อำนาจกฎหมาย ซึ่งเป็นอำนาจแบบแข็ง (Hard Power) เข้าไปจัดการกับปัญหาในขณะที่สภาพปัญหา คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลนั้นบ่าวยังมีความสลับซับซ้อน ไม่ตรงไปตรงมาอย่างแต่ก่อน ทำให้การใช้อำนาจแบบแข็งมีข้อจำกัดลงทุกที ส่วนกระบวนการเสริมสร้างพลังทางสังคม พลังทางปัญญา พลังทางศีลธรรม อันเป็นอำนาจแบบอ่อน (Soft Power) ที่ได้ผลยิ่งยไปกว่าซึ่งต้องอาศัยหน่วยงาน องค์กรส่งเสริมทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ฯลฯ กลับมีการดำเนินการหรือสนับสนุนที่น้อยมาก และเต็มไปด้วยอุปสรรคหรือข้อจำกัดด้านงบประมาณ และระบบระเบียบของทางราชการ

สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติจึงเห็นตรงกันว่าหากไม่ปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแล้วการปฏิรูปประเทศไทยด้านอื่น ๆ จะสำเร็จไม่ได้เลยจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลภายใต้หลักคิดในการพัฒนาสร้างพลังอำนาจทางสังคมขึ้นมาเสริมพลังอำนาจทางกฎหมายที่มีอยู่เดิม และประสานผลักดันเพื่อหยุดยั้งวิกฤติและฟื้นฟู พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ของประเทศและสังคมไทยโดยการร่างพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ขึ้น

(๓) สิ่งที่ประชาชนจะได้รับหรือการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล โดยมีพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

ประเทศที่มีทิศทางการปฏิรูปหรือพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ชัดเจนภายใต้หลักการส่งเสริมคนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความวุ่นวายได้ และจะมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน และทุกระดับ นักการเมืองและผู้บริหารหน่วยงานของภาครัฐจะมีมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม การบริหารประเทศหน่วยงานภาครัฐจะมีมาตรฐานธรรมาภิบาลที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และตอบสนองต่อการแก้ปัญหาของประชาชน การส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของสังคมของหน่วยงานภาครัฐจะมีการแบ่งบทบาท และการบูรณาการที่ชัดเจนนำไปสู่ประสิทธิภาพประสิทธิผลและลดการสิ้นเปลืองงบประมาณของชาติ ซึ่งหัวใจสำคัญคือการเพิ่มพลังและบทบาทของประชาชนประชาสังคมให้เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างเสริมและตรวจสอบการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาล รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเลือกคนที่เข้ามาบริหารประเทศที่ยึดมั่นการเลือกคนดีเข้ามาปกครองบ้านเมือง

(๘) กรอบของการปฏิรูปและระยะเวลามีความชัดเจน คือ

ให้มีการร่างพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ได้ทันทีเมื่อคณะรัฐมนตรีมีความเห็นชอบในหลักการของการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และหลักการของร่างพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ โดยให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

อีกด้านหนึ่งจะมีการรวมพลังการร่วมมือของเครือข่ายสมัชชาคุณธรรม ซึ่งเกิดจากการมีสมัชชาคุณธรรมระดับประเทศมาแล้ว ๗ ครั้ง ร่วมกับหน่วยงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลจากภาครัฐ ภาคเอกชนภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ต่างร่วมรณรงค์ทั่วประเทศและปฏิบัติการตามที่ประกาศเจตนารมณ์ไว้ในการประชุมสมัชชาคุณธรรมประเทศไทย ครั้งที่ ๗ สร้างความตระหนักของประชาชน องค์การและองค์กรของสังคมทั่วประเทศให้เข้าร่วมกระบวนการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล รวมถึงต่อต้านการทุจริตโดยจะทำทันทีและเน้นให้เกิดผลต่อความคิดและพฤติกรรมในการเลือกคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมเข้ามาปกครองบ้านเมืองในการเลือกตั้งจากรัฐธรรมนูญประกาศใช้

รายงาน

เรื่อง การปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล*

๑. สถานการณ์และแนวโน้มสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

๑.๑ ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเป็นค่านิยมพื้นฐานหรือระบบคุณค่าสำหรับการยึดถือและประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคม จึงเป็นปัจจัยสำคัญของความมั่นคงผาสุกของประเทศชาติและประชาชนสังคมประเทศใด ผู้ปกครองและประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม การปกครองมีธรรมาภิบาล สังคมประเทศนั้นจะเข้มแข็ง ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ในทางตรงกันข้าม หากสังคมประเทศใดขาดเสียซึ่งคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล สังคมประเทศนั้นย่อมอ่อนแอ แตกแยกและอาจถึงขั้นล่มสลายได้ ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมไทยได้สะสมตัวมายาวนานและแผ่ขยายมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนปัญหาได้กระจายไปทั่วทุกวงการและทุกระดับขององคาพยพ ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ความขัดแย้งแตกแยกของคนในชาติอย่างรุนแรงจนคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ต้องเข้ามาเพื่อแก้ปัญหาการเมืองและเข้าสู่กระบวนการปฏิรูปครั้งใหญ่ ซึ่งสาเหตุหลักก็มาจากความบกพร่องความเสื่อมทางคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของผู้คนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การปฏิรูปประเทศจึงจำเป็นต้องให้ปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลทั้งระบบ

๑.๒ ภาพรวมของปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมไทย

สถานการณ์ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยในโครงสร้างส่วนบน ทุกวันนี้ ชนชั้นนำในสังคมเสื่อมคุณธรรม จริยธรรมกันไปมาก ไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมได้เหมือนอย่างแต่ก่อน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารประเทศ นักการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการ พระนักบวช นักธุรกิจและสื่อมวลชน จึงทำให้การอบรม บ่มสอนคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวและในชั้นเรียนหมดความหมายไปโดยสิ้นเชิง **เพราะเมื่อผู้ใหญ่และผู้ที่ไม่สามารถเป็นต้นแบบที่ดี (role model) ก็ทำให้กระบวนการปลูกฝังและกล่อมเกลாதองสังคมวัฒนธรรมเกิดการบิดเบี้ยวไปหมด**

นอกจากนั้น นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง และนักธุรกิจรวมหัวกันกอบโกยโกงกิน ทูจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบโดยใช้อำนาจหน้าที่และการแจกจ่ายผลประโยชน์แบบต่างตอบแทน ทูจริตเชิงนโยบายและบริหารบ้านเมืองกลายเป็นระบบธุรกิจการลงทุน เป็นเสมือนอุตสาหกรรมการเมือง ด้วยการวางแผนเข้ามาลงทุนในการยึดอำนาจรัฐเพื่อกอบโกยโกงกินอย่างเป็นระบบแบบหน้าด้าน ๆ กล้าโกหกประชาชนแบบซึ่งหน้า ทำในสิ่งชั่ว

* รายงานและร่างพระราชบัญญัตินี้ ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘ และได้นำส่งคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘

ร้ายจนหลายครั้งที่ประชาชนทนไม่ไหวลุกขึ้นมาขับไล่จนเกิดเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ต่อเนื่องและยืดเยื้อเรื้อรัง

สถานการณ์ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยที่ระดับกลางและฐานล่างของสังคม
สถาบันครอบครัวโดยทั่วไปไม่มีความอ่อนแอลงไปมาก ชุมชนก็แตกสลายจากผลกระทบนโยบายการพัฒนาที่ขาดสมดุล เยาวชนชายหญิงของเราทั่วประเทศอยู่ในภาวะสับสนทางความคิดและพฤติกรรม แยกผิดชอบชั่วดีไม่ออก มีปัญหาเสเพลติด เซ็กซ์ ความรุนแรง โรคนอนไม่หลับ แม่วัยเด็ก ฯลฯ **สังคมมีปัญหาความไม่มั่นคง** ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คดีอาชญากรรมเพิ่ม คนล้นคุก คนไข้ยาเสพติดล้นโรงพยาบาล คดีความมั่นคงเพิ่มอย่างน่าตกใจ สังคมแตกแยกทางความคิดความเชื่อในทางการเมือง นำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงจนเกิดเหตุการณ์ปะทะ มีการบาดเจ็บล้มตายอย่างต่อเนื่อง **สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการ และองค์กรอิสระ** ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเท่าที่มีอยู่ ล้วนมีข้อจำกัดและมีปัญหาในด้านศักยภาพ ต่างคนต่างทำ บูรณาการกันไม่ได้และบางสถาบันก็มีความเสื่อมถอยจากภายใน จึงไม่สามารถรับมือกับปัญหาวิกฤตนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเท่าทันกับสถานการณ์

๑.๓ สภาพปัญหาของกลุ่มต่าง ๆ

ภาคการเมือง นักการเมืองทั้งระดับชาติและท้องถิ่นจำนวนมากขาดคุณธรรม จริยธรรม เข้าสู่ตำแหน่งโดยการซื้อสิทธิขายเสียง ไม่เป็นแบบอย่างที่ดี มีการทุจริตทั้งทางตรงและทุจริตเชิงนโยบาย มีผลประโยชน์ส่วนตัวทับซ้อนกับผลประโยชน์รัฐจนเป็นปกติวิสัย แทรกแซงการบริหารของฝ่ายราชการประจำ ผิดฉลโกงกบประชาชนแบบซึ่งหน้า ประชาชนขาดความเชื่อถือ และสถาบันต่างประเทศจัดไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความเชื่อมั่นต่อนักการเมืองในระดับต่ำ

หน่วยงานภาครัฐ ปัญหาใหญ่คือการทุจริตและประพฤตินิชอบ ไม่รักษาจริยธรรมและจรรยาบรรณ ระบบบริหารงานภาครัฐมีจุดอ่อนซึ่งทำให้เกิดการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ หาผลประโยชน์ให้ตนเอง และพวกพ้องผ่านการจัดซื้อจัดจ้าง การเรียกรับประโยชน์ การซื้อขายตำแหน่ง คนดีไม่มีโอกาสเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญ ขาดขวัญกำลังใจ ระบบการบริหารงานที่ไม่เป็นธรรมาภิบาล ไม่ตอบสนองต่อประโยชน์สุขของประชาชน และเป็นกลไกที่มีส่วนสร้างความไม่เป็นธรรมในสังคม ดังที่เห็นได้ชัดเจนจากการจัดลำดับดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันของไทย ซึ่งอยู่ในลำดับท้าย ๆ และมีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมากมาอย่างต่อเนื่อง

ภาคธุรกิจ มีจำนวนไม่น้อยที่ยังคงมุ่งแต่ผลประโยชน์ทางการธุรกิจ รวมทั้งกับนักการเมืองและข้าราชการกระทำทุจริตทุกวิถีทางเพียงเพื่อให้ได้งานจากภาครัฐ หรือกระทั่งจงใจเข้ามาทำธุรกิจการเมืองเสียเอง ด้วยวิธีการใช้เงินลงทุนในการแข่งขันช่วงชิงเสียงข้างมากในสภา กว้านซื้อพรรคการเมือง สส. และสว. ให้เข้ามาอยู่ในอาณัติ ทำให้ราชการตกเป็นลูกมือ กลไกตรวจสอบเป็นอัมพาต ใช้อำนาจที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดไปกอบโกยผลกำไรกลับคืนในเวลาที่รวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาการผูกขาดทางธุรกิจ หลีกเลียงภาษี ขาดความซื่อตรงและความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

ภาคประชาชน มีแนวโน้มยอมรับการทุจริตต่าง ๆ ที่ตนเองได้รับประโยชน์มากขึ้น ทั้งในกลุ่มประชากรทั่วไป วัยแรงงาน เด็กและเยาวชน การดำเนินชีวิตที่ติดยึดวัตถุ ความฟุ้งเฟ้อ ขาดความพอดีพอเพียง ไม่

ยึดมั่นในคุณธรรมความดี ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก ชุมชนอ่อนแอและนำไปสู่ปัญหาสังคมมากมาย ทั้งยาเสพติด ค้ามนุษย์ แม่วัยเด็ก การตั้งครุฑไม่พร้อม การเรียนตกต่ำ ความรุนแรง อาชญากรรม ฯลฯ

ด้านสถาบันศาสนา ก็มีปรากฏการณ์ที่เป็นข่าวและมีคำถามเกี่ยวกับความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของพระ นักบวชบ่อยครั้งว่าย่อหย่อนต่อการทำหน้าที่ที่อบรมสั่งสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติผิด คุณธรรม จริยธรรมเสียเอง และมีปัญหาการบริหารจัดการทรัพย์สินของส่วนรวมที่ขาดความโปร่งใส ปลอ่ยให้คนบางกลุ่มใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือหาประโยชน์

สื่อมวลชน สื่อมวลชนโดยส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาทุนเพื่อความอยู่รอด จึงถูกครอบงำหรือสั่งการจากกลุ่มนายทุนและนักธุรกิจการเมือง ทำให้ไม่สามารถรักษาจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพได้ ไม่แสดงบทบาทในการต่อต้านทุจริต หรือปกปิดข้อเท็จจริง นอกจากนั้นสื่อในปัจจุบันยังมีส่วนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการมอมเมาสังคม กระตุ้นการบริโภค สร้างความเกลียดชัง สร้างผลกระทบด้านลบซ้ำเติมปัญหาคุณธรรมจริยธรรมในสังคม

๑.๔ แนวโน้มของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยในหลาย ๆ ด้าน มีแนวโน้มรุนแรงและสะสมตัวมากขึ้นจนถึงขั้นวิกฤติ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากสถิติข้อมูล รายงานผลการสำรวจและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะขอหยิบยกมาเป็นตัวอย่างพอเป็นสังเขป ดังนี้

- ปี ๒๕๕๑ เอแบคโพลสำรวจพบว่า ประชาชนร้อยละ ๖๓.๒ ยอมรับได้ถ้ารัฐบาลทุจริต แล้วประชาชนอยู่ดีมีสุข ด้วยเหตุผลว่าทุกรัฐบาลมีการทุจริต มีเพียงร้อยละ ๓๖.๘ ที่ไม่ยอมรับความคิดเห็นนี้ ซึ่งปี ๒๕๕๕ จำนวนที่ยอมรับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๖๕.๘ ส่วนคนที่ไม่ยอมรับกลับลดลงเหลือร้อยละ ๓๔.๒

- ปี ๒๕๕๕ สวนดุสิตโพล สำรวจพบว่า การทุจริตของเด็กไทย ๕ อันดับแรก คือ ทุจริตการสอบลักขโมย ปลอมแปลงเอกสาร โกงเงินเพื่อน และละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งมีสาเหตุมาจากมีค่านิยมฟุ้งเฟ้อ ขาดการอบรม และรับข่าวการทุจริตในสังคมประจำวันมากจนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องผิด

- กรณีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โอกาสให้น้องคนแคระและเยาวชนในการเข้าถึงการศึกษา แต่ปรากฏว่าจากผลประกอบการเป็นตัวบ่งชี้สำคัญว่าเยาวชนไทยที่มีการศึกษา มีทัศนคติต่อความรับผิดชอบหน้าที่และสังคม และการทุจริตอย่างเห็นได้ชัด จากตัวเลขสถานการณ์กู้ยืม ณ ปีการศึกษา ๒๕๕๖ พบว่ามีผู้กู้ยืมที่อยู่ระหว่างการชำระหนี้ ๒,๗๖๔,๘๐๔ ราย แบ่งเป็นผู้กู้ยืมทั่วไปจำนวน ๒,๐๑๒,๐๗๐ ราย (ร้อยละ ๗๒.๘) ขอม่อนชำระหนี้ ๓๙๐ ราย (ร้อยละ ๐.๑) โกล่เกลี้ยก่อนฟ้อง ๑๒๒,๙๘๗ ราย (ร้อยละ ๔.๔) และถูกดำเนินคดี ๖๒๕,๘๔๒ ราย (ร้อยละ ๒๒.๖) เมื่อเปรียบเทียบวงเงินพบว่าเงินกู้ที่ครบกำหนดชำระคืน ๗๒,๖๑๕ ล้านบาท โดยได้รับชำระคืน ๓๒,๖๘๔ ล้านบาท (ร้อยละ ๔๕.๘) ถ้าชำระ ๓๘,๘๓๑ ล้านบาท (ร้อยละ ๕๔.๒) ทำให้ส่งผลต่อเงินหมุนเวียนการปล่อยกู้ปี ๒๕๕๗ และกยศ. ตั้งงบเพื่อจ้างบริษัทกฎหมายติดตามทวงหนี้ันับร้อยล้านบาท

- มีรายงานระบุปัญหาการรักษาคุณธรรมจริยธรรมในภาครัฐ คือ การใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในทางที่ผิด หาประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง และพบว่าพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการมีปัญหาอยู่ในขั้นวิกฤต คือร้อยละ ๕๔ ทำงานไปวัน ๆ ตามเวลาตามหน้าที่ มีเพียงร้อยละ ๒๙ เท่านั้นที่ทำงานด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเท และร้อยละ ๑๗ ไม่มีความผูกพันกับงานเลย

- World Economic Forum รายงานผลการประเมินอันดับการแข่งขันในเวทีโลก ปี ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖ เกี่ยวกับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อนักการเมืองของไทย พบว่าเป็นอันดับที่ ๑๐๗ จาก ๑๔๔ ประเทศ ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยประเด็นที่มีปัญหามากคือการใช้เงินผิดปกติและการติดสินบน การสูญเปล่าของการใช้งบประมาณ

- สอดคล้องกับผลการสำรวจของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยที่พบว่า ดัชนีสถานการณ์คอร์รัปชันปี ๒๕๕๗ สูงกว่าปี ๒๕๕๕ กล่าวคือร้อยละ ๗๘ ของผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจกับภาครัฐ ต้องจ่ายเงินใต้โต๊ะให้ข้าราชการเพื่อให้ได้สัญญา โดยร้อยละ ๕๐.๘ ต้องจ่ายในอัตราที่สูงถึงร้อยละ ๒๕ - ๓๕ ของวงเงินในสัญญา ขณะที่ปี ๒๕๕๕ มีเพียงร้อยละ ๓๘.๕ เท่านั้น ซึ่งหากมีการคำนวณมูลค่าเงินใต้โต๊ะร้อยละ ๓๕ จะมีมูลค่าสูงถึง ๓.๒๙ แสนล้านบาท ซึ่งเท่ากับร้อยละ ๑๓.๗๕ ของงบประมาณรายจ่าย หรือร้อยละ ๒.๖๓ ของ GDP ที่เดียว ในขณะที่คะแนนความเชื่อมั่นต่อรัฐบาลในการแก้ปัญหาการทุจริตมีเพียง ๔.๔ จากคะแนนเต็ม ๑๐ และผู้ประกอบการร้อยละ ๗๔ ระบุว่า การทุจริตรุนแรงกว่าปีที่ผ่านมา

- ส่วนองค์การความโปร่งใสสากล ได้จัดอันดับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ของประเทศทั่วโลก ซึ่งสะท้อนการใช้อำนาจไปหาประโยชน์ส่วนตัว ทั้งคอร์รัปชันขนาดใหญ่ที่ผู้บริหารประเทศทำโดยได้อำนาจรัฐ และการคอร์รัปชันขนาดเล็กที่เจ้าหน้าที่รัฐระดับกลางและเล็กกระทำต่อประชาชน รูปแบบของการคอร์รัปชัน เช่น ติดสินบน ยักยอก อุปถัมภ์ ประโยชน์ทับซ้อน เลือกปฏิบัติ เป็นต้น ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ถึง ๒๕๕๖ ลำดับดัชนีความโปร่งใสหรือ CPI ของไทยลจกต่ำลงมาโดยตลอด คือจากลำดับที่ ๗๘ ๘๐ ๘๘ เป็น ๑๐๒ ในปี ๒๕๕๖ แม้ในปี ๒๕๕๗ จะขึ้นมาเป็นลำดับที่ ๘๕ แต่คะแนนก็ยังอยู่เพียง ๓๘ จาก ๑๐๐ คะแนนเท่านั้น

- ป.ป.ช. เคยแถลงว่าการทุจริตเพิ่มขึ้นรวดเร็วและต่อเนื่อง เช่น จากปี ๒๕๔๖ มีคดีจำนวน ๔,๙๗๕ คดี ซึ่งเพิ่มเป็น ๑๑,๕๗๘ คดี ในปี ๒๕๕๐ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งมีการเพิ่มสะสมเฉลี่ย ๑๖๕ คดีต่อปี

- ผลการสำรวจของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ร่วมกับนิด้าโพลในเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ ซึ่งพบว่า ประชาชนเห็นว่าปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นปัญหาใหญ่สุดของสังคมไทยในปัจจุบัน มีรายละเอียดดังนี้

ร้อยละ ๕๐.๖๘ ความซื่อสัตย์ สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน

ร้อยละ ๑๔.๙๕ การเสียดุล แบ่งปัน ขาดน้ำใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม

ร้อยละ ๑๒.๔๗ ขาดความสามัคคี ปองตอง รักใคร่ กลมเกลียว เกิดความขัดแย้งในสังคม

ร้อยละ ๗.๙๙ ขาดจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และประพฤติดีศีลธรรมอันดีงาม

ร้อยละ ๔.๔๘ ไม่รักษากฎหมาย ขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบ ต่อสังคม

ร้อยละ ๑.๒๐ ไม่ละอายและเกรงกลัวต่อบาป

ร้อยละ ๗.๗๕ อื่น ๆ ขาดสติ ไม่รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมไทย
ไม่รู้จักการให้ภัยกันและกัน ขาดความอดทนอดกลั้น ไม่มีความยุติธรรม
ใช้อำนาจในทางที่ผิด ฯลฯ

และประชาชนร้อยละ ๙๑.๒๑ เห็นว่า มีความสำคัญต้องส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย
เร่งด่วนมากถึงมากที่สุด

แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงคิดว่าสถานศึกษา และองค์กรภาครัฐควรมีบทบาทหลักในการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรม ยังไม่เห็นหรือไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทของตนเองหรือองค์กรภาคประชาชนในการ
รับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

นอกจากนั้น ในเอกสารยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๒
ยังระบุว่า สำหรับประเทศไทยการทุจริตมีความเกี่ยวพันกับการทำนิติกรรมต่างประเทศ รวมทั้งการทำธุรกรรม
ทางการเงินที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยในประเทศนั้น การทุจริตมีอยู่ในทุก
ระดับตั้งแต่การเมืองในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับข้าราชการทั้งฝ่ายพลเรือน ทหาร ตำรวจ ตลอดจนการทุจริต
ในภาคเอกชนที่เข้ามาร่วมงานกับภาครัฐ ทั้งการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ การจัดซื้อจัดจ้าง การให้สัมปทาน การ
ทำลายการตรวจสอบอำนาจรัฐ และการทุจริตเชิงนโยบาย ซึ่งการทุจริตเหล่านี้มักมีประชาชนอยู่ร่วมใน
กระบวนการทุจริตด้วยอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีแนวโน้มที่ประชาชนเองก็ยอมรับเรื่องการทุจริตมากยิ่งขึ้น

สาเหตุที่ทำให้การทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทย ส่วนหนึ่งเป็นด้านปัจจัยพื้นฐาน
อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องโครงสร้างสังคมไทยที่มีความสัมพันธ์แบบแนวดิ่งหรือระบบอุปถัมภ์ที่ติดยึดกับการช่วยเหลือ
เกื้อกูลกันในกลุ่มพวกพ้อง และปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมจน
ทำให้คนไทยติดยึดกับบริโภคนิยม วัตถุนิยม ติดสບาย ยกย่องคนมีเงินมีอำนาจ ทำให้คนมีอำนาจมีอิทธิพลสามารถ
กระทำการทุจริตได้ง่ายดายโดยปราศจากแรงต้าน

อย่างไรก็ตาม แม้ปัญหาการทุจริตจะมีมากและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น แต่อีกด้านหนึ่งประชาชน
พลเมืองผู้ตื่นรู้ก็มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาและไม่ยอมทนนิ่งเฉย กล่าวคือในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมาได้มีกระแส
ของความไม่พอใจของมวลชนขนาดใหญ่ต่อขบวนการทุจริตของนักการเมืองที่ไม่เกรงใจประชาชน จึงได้แสดง
ออกแบบเผชิญหน้าอย่างชัดเจนและนำมาสู่เหตุการณ์ความขัดแย้งรุนแรงกลายเป็นวิกฤติทางการเมืองในที่สุด

๑.๕ ความเร่งด่วนในการปฏิรูป

ประเด็นควรพิจารณาว่าปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลนั้น รุนแรงและเร่งด่วนมากถึงขั้นต้องรีบดำเนินการปฏิรูปสักแค่ไหน ?

ได้มีการประเมินตรงกันว่า สถานการณ์วิกฤตคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของสังคมไทย ในวันนี้ ได้มีการสะสมตัวและลุกลามไปมากจนถึงขั้นที่วิกฤตไปทั่วองคาพยพแล้ว ทั้งในโครงสร้างส่วนบน ส่วนกลาง และที่ระดับฐานล่างของสังคมและมีแนวโน้มว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งล่าสุดเป็นรูปธรรมปัญหาที่ชัดเจน คือปัญหาทุจริตคอร์รัปชันและความแตกแยกทางสังคมอันเนื่องมาจากปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล จนบ้านเมืองไม่มีทางออก

นอกจากนั้น ยังเป็นที่น่ากังวลเป็นอย่างยิ่งว่า ท่ามกลางกระบวนการเปลี่ยนผ่านประเทศภายใต้การปกครองและบริหารบ้านเมืองของคสช. และกลไกอำนาจรัฐทั้งหลายในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่นี้ ค่านิยมและวิถีคิดของคนไทยยังไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้แบบรวดเร็วทันเวลา ถ้าหากปล่อยให้ทุกสิ่งอย่างเลื่อนลอยไปตามกาลอย่างที่เป็นอยู่ เมื่อหมดเวลาและต้องกลับเข้าสู่สภาพการเมืองตามปกติ สังคมไทยมีความเสี่ยงอย่างมากที่จะวนกลับไปสู่สภาวะแวดล้อมและสถานการณ์วิกฤตคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในแบบเดิม ๆ การปฏิรูปด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนฝากความหวังและสิ่งที่บรรดาสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ทั้งสภากำลังพยายามเร่งรีบทำงานกันอย่างเต็มกำลังอยู่ในขณะนี้ จะเกิดการสูญเปล่า

ดังนั้น จึงเห็นว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการรื้อปรับระบบและกลไกที่มีอยู่ เพื่อวางโครงสร้างพื้นฐาน กำหนดมาตรการ การบูรณาการ การฟื้นฟู การแก้ไขป้องกันปัญหา และพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล และธรรมาภิบาลขององค์กรและสถาบันต่าง ๆ ให้แข็งแกร่งและมีภูมิคุ้มกันเพียงพอที่ประเทศจะกลับเข้าสู่สภาวะการเมืองปกติ

๒. กลไกและกระบวนการแก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในปัจจุบัน

๒.๑ ความพยายามในการแก้ปัญหา

การปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลมีความจำเป็นต้องศึกษาถึงกลไกและกระบวนการทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งคณะกรรมการได้ศึกษาแล้ว พบว่า เมื่อพิจารณาถึงระบบงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ตลอดจนการแก้ปัญหาคอร์รัปชันที่มีอยู่พบว่า มีหน่วยงาน องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องอยู่มากมาย แต่ส่วนใหญ่อยู่ในภาวะที่ต่างคนต่างทำมีความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการ ผู้บริหารหน่วยงานไม่กล้าพูดหรือละเลยการพูดความจริงแก่สังคม ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชาติ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานอยู่ในระดับที่จำกัด

*ด้านนโยบายและกฎหมาย*พบว่าประเทศไทยมีกฎหมายอยู่เป็นจำนวนมากในหลายลำดับชั้น ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง และกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

*ความมุ่งมั่นของฝ่ายการเมือง*นั้น ที่ผ่านมาหลายรัฐบาลได้ประกาศวาระแห่งชาติ รวมทั้งมีแผนยุทธศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ นโยบายเศรษฐกิจพอเพียง และมีหน่วยงานรับผิดชอบ แต่ก็ขาดการเอาใจจริงเอาใจที่จะให้เกิดผลในการปฏิบัติการและการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมและมีพลังจากภาคประชาสังคม

ด้านกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหา มีหน่วยงานรัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และการป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการใช้อำนาจกฎหมาย ซึ่งเป็นอำนาจแบบแข็ง (Hard Power) เข้าไปจัดการกับปัญหา ในขณะที่สภาพปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลนั้นวันยิ่งมีความสลับซับซ้อน ไม่ตรงไปตรงมาอย่างแต่ก่อน ทำให้การใช้อำนาจแบบแข็งมีข้อจำกัดลงทุกที ส่วนกระบวนการเสริมสร้างพลังทางสังคมอันเป็นอำนาจแบบอ่อน (Soft Power) ที่ได้ผลยั่งยืนกว่า กลับมีการดำเนินการน้อยมาก และเต็มไปด้วยอุปสรรค หรือข้อจำกัดด้านงบประมาณและระเบียบของทางราชการ ตัวอย่างองค์กรอิสระและองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.), สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ไปในการทำงานเดียวกัน ดำเนินงานด้วยกรอบวิธีคิดแบบเดียวกันและพบกับข้อจำกัดคล้าย ๆ กัน คือต่างคนต่างก็มีบทบาทภารกิจในเรื่องการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายเป็นด้านหลัก ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ปป.ท.) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

สำหรับหน่วยงานอีกประเภทหนึ่ง ที่เน้นเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อันมีมาตรการและภารกิจในเชิงป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ได้แก่ คณะกรรมการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรมของวุฒิสภา, คณะกรรมการจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา, ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, กรมการศาสนา, ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน), สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), คณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรม ฯลฯ

นอกจากนี้ยังรวมไปถึงกิจกรรมการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่ลุกขึ้นมาบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เช่น องค์กรสาธารณประโยชน์, มูลนิธิ, สมาคม, โครงการของภาคธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่จำนวนมาก, เครือข่ายองค์กรภาคีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ, มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด, เครือข่ายองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย), สำนักข่าวอิศรา, องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (ภาคประชาชน) ฯลฯ

ส่วนในด้านงบประมาณและทรัพยากรที่สังคมไทยได้ใช้ไปในการรณรงค์ส่งเสริมและป้องกันนั้น ด้วยความที่ต่างหน่วยงานต่างเห็นความสำคัญของปัญหาจึงชวนชวนที่จะหางบประมาณและทรัพยากรมาดำเนินการกันไปเองตามแนวนโยบายและทฤษฎีความเชื่อความศรัทธาของแต่ละองค์กร ซึ่งขาดการบูรณาการเชื่อมโยงกัน

อย่างไรก็ตาม งบประมาณภาครัฐที่ลงทุนในด้านนี้ ก็ยังนับว่ามีน้อยมากเมื่อเทียบกับขนาดและความรุนแรงของปัญหา และส่วนใหญ่ก็มักจะเน้นไปในการปราบปราม และยังไม่สามารถสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เติบโตเข้มแข็งในเชิงคุณภาพได้ เพราะมีข้อจำกัดในด้านระเบียบของทางราชการเป็นอันมาก

๒.๒ กระบวนการกำหนดมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเท่าที่เป็นอยู่

ปัจจุบันมีหน่วยงาน องค์กรและสถาบันที่ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมที่หลากหลาย ซึ่งอาจฉายภาพโดยรวมให้เห็นโดยสังเขป ดังนี้

๑) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำประมวลจริยธรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและองค์กรปกครองท้องถิ่น และกำกับดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงเจตนารมณ์ในเรื่องจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐและบทบาทภารกิจของผู้ตรวจการแผ่นดิน

“มาตรา ๒๗๙ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น มาตรฐานทางจริยธรรมในวรรคหนึ่งจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอน

การลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัยในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐ การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย”

“ มาตรา ๒๘๐ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะได้สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้ ”

ปัจจุบันสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้ประสานความร่วมมือให้หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ดำเนินการจัดทำมาตรฐานจริยธรรมกันเอง โดยใช้วิธีกำหนดกรอบประเด็นค่านิยมหลัก (core value) ไว้ ๙ ประการ ได้แก่

- ๑) การยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม
- ๒) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ
- ๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- ๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรมและถูกต้องกฎหมาย
- ๕) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ
- ๖) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้องและไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- ๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้
- ๘) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- ๙) การยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณวิชาชีพขององค์กร

ในสถานการณ์ที่เป็นจริงจึงพบว่า มาตรฐานจริยธรรมที่เกิดขึ้นตามแนวทางของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นมาตรฐานมีความแตกต่างหลากหลาย เป็นแบบรายองค์กรซึ่งมีเป็นจำนวนมากมายจนยากแก่การจดจำหรือยึดกุมในการกำกับติดตาม นอกจากนั้นยังพบอีกว่า แต่ละมาตรฐานขององค์กรยังมีการลอกแบบตาม เพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดแต่ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมและสำนึกที่เห็นคุณค่าอย่างแท้จริง จากข้อมูลพบว่า มาตรฐานจริยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนมากถึง ๗,๑๓๓ หน่วยงาน (คิดเป็นครอบคลุมร้อยละ ๙๐.๘๕ ของทั้งหมด) นอกจากนั้นยังมีมาตรฐานจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา คณะรัฐมนตรี องค์กรอิสระและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานราชการครบทุกกระทรวงทบวง

กรมตำรวจแห่งรัฐวิสาหกิจ ๕๕ แห่ง องค์กรมหาชน ๒๖ แห่งและองค์กรในกำกับรัฐอื่น ๆ อีก ๒๒ แห่งด้วย สิ่งเหล่านี้นับเป็นความพยายามที่ดีแม้ว่าจะยังไม่เกิดสัมฤทธิ์ผล นั้นหมายความว่า มาตรฐานเหล่านี้ควรจะได้มีการทบทวน ต่อยอดและปรับปรุงรูปแบบและวิธีการในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

๒) สำนักงาน กพ.

เป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบการกำหนดมาตรฐานจริยธรรมและกำกับดูแลให้ข้าราชการพลเรือนปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงาน กพ. ได้พัฒนาทั้งประมวลจริยธรรมหลักเกณฑ์ เครื่องมือ และแนวทางในการส่งเสริมการประเมินติดตามผล และกำกับดูแลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม รวมถึงการมีคณะกรรมการ อกพ. การส่งเสริมจริยธรรมเพื่อราชการไทยใสสะอาด การแต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมของข้าราชการพลเรือนทั้งระดับกรม และจังหวัด

นอกจากนั้นในกระทรวงต่าง ๆ ยังมีคณะกรรมการลักษณะเดียวกัน เช่น คณะอนุกรรมการวิสามัญเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมเพื่อราชการใสสะอาด เป็นต้น

๓) องค์กรวิชาชีพและสภาวิชาชีพ

องค์กรวิชาชีพและสภาวิชาชีพที่มีกฎหมายรองรับ ต่างมีความตระหนักในความจำเป็นของการดูแลสมาชิกให้จรรยาบรรณไว้ซึ่งมาตรฐานการประกอบวิชาชีพในลักษณะที่เรียกว่า “จรรยาบรรณ” เพื่อให้สังคมมีความเชื่อถือศรัทธาต่อวิชาชีพของตน ซึ่งมีความเข้มงวดเข้มแข็งมากน้อยแตกต่างกันไปตามเหตุปัจจัย

จรรยาบรรณ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบงานอาชีพแต่ละอย่าง กำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณและชื่อเสียงของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

จากการศึกษาของกุหลาบ รัตนสังธรรม และคณะ เมื่อปี ๒๕๔๖ พบว่า มีจรรยาบรรณวิชาชีพที่เป็นลายลักษณ์อักษร จำนวน ๔๘ จรรยาบรรณ ได้แก่ สัตวแพทย์ นักวิจัย นักธรณีวิทยา นักเคมีอุตสาหกรรม สถาปัตยกรรม(๑,๒) วิศวกรรม (๑,๒) การใช้อินเทอร์เน็ต การทำประมง การกายภาพบำบัด นักเทคนิคการแพทย์ เภสัชกรรม เวชระเบียน จิตแพทย์ แพทย์ ตำรวจ นักกฎหมาย (๑,๒,๓,๔,๕) มัคคุเทศก์ ครู นักบัญชี ตรวจสอบภายใน นักหนังสือพิมพ์ (๑,๒) นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักการตลาด นักบริหาร ประชาสัมพันธ์ นักรัฐศาสตร์ เลขานุการ (๑,๒) นักเศรษฐศาสตร์ ทนายความ ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ บรรณารักษ์ ศิลปิน นักธุรกิจ (๑,๒) อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ข้าราชการพลเรือน

การที่องค์กรวิชาชีพมีความตื่นตัวในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของกลุ่มคนในวิชาชีพของตนนับเป็นกระแสที่ดี อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงพบว่าบางองค์กรวิชาชีพเท่านั้นที่มีความเข้มงวดเข้มแข็ง ส่วนที่เหลือยังอยู่ในระยะริเริ่มบุกเบิกและกำลังมีพัฒนาการ ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องในการกำหนดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมาตรฐานจรรยาบรรณขององค์กรวิชาชีพคือการมีกฎหมายรองรับ กล่าวคือองค์กรใดที่มี พ.ร.บ. รองรับเป็นการเฉพาะก็จะมี การดำเนินการที่เป็นกิจลักษณะและเข้มแข็ง ส่วนที่ยังไม่มี พ.ร.บ. รองรับก็มักจะดำเนินการแบบเป็นไปตามธรรมชาติ

องค์กรวิชาชีพที่รู้จักกันดีโดยทั่วไปและมีพระราชบัญญัติเฉพาะรองรับแล้วในปัจจุบัน ได้แก่

- ๑) สภาวิชาชีพบัญชี
- ๒) สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- ๓) สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย/สภาวิศวกร
- ๔) เนติบัณฑิตยสภา
- ๕) ครูสภา
- ๖) สมาคมสถาปนิกสยาม
- ๗) สภานายความ
- ๘) แพทยสภา
- ๙) สมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย
- ๑๐) สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย
- ๑๑) สภาการพยาบาล
- ๑๒) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ไม่มีการออกไปรับรองวิชาชีพ)
- ๑๓) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ๑๔) สัตวแพทยสภา
- ๑๕) สภาเภสัชกรรม

๔) คณะกรรมการบริษัทภิบาลแห่งชาติ

คณะกรรมการบริษัทภิบาลแห่งชาติเป็นกลไกที่มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน มีสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นฝ่ายเลขานุการ ได้กำหนดความหมายของการกำกับดูแลกิจการหรือบริษัทภิบาล (corporate governance) หมายถึง ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการ และผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่ความเจริญเติบโตและเพิ่มมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มีมาตรฐานธรรมาภิบาลที่เรียกว่า “หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนปี ๒๕๕๙” เป็นข้อพึงปฏิบัติ ๑๕ ประการสำหรับบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับองค์กรรัฐวิสาหกิจและองค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับรัฐได้

๒.๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐

เป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่ออกมาในสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในสังคมไทย เป็นไปอย่างมีทิศทางและมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล โดยการจัดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ” เป็นกลไกนโยบายระดับชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ มีรัฐมนตรีและปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอีก ๑๗ คนเป็นกรรมการ มีกระทรวงวัฒนธรรมเป็นฝ่ายเลขานุการ แต่ด้วยความไม่ต่อเนื่องในทางนโยบายของฝ่ายการเมือง รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องบางส่วนไม่เห็นความสำคัญจึงทำให้ตลอดเวลา ๗ ปีที่ผ่านมาไม่มีการดำเนินการให้เกิดผลตามกฎหมายจึงนับได้ว่าเป็นบทเรียนรู้และอุทาหรณ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่งกรณีหนึ่งสำหรับการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรมของประเทศ

๒.๔ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔

เดิมศูนย์คุณธรรมชื่อศูนย์ส่งเสริมพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรมภายใต้สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) เคยได้รับการเสนอให้เป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แต่มีปัญหาบางประการทำให้ไม่สามารถจัดตั้งได้ และได้รับการจัดตั้งขึ้นในองค์การมหาชนในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ในปี ๒๕๕๔

ศูนย์คุณธรรมมีวัตถุประสงค์การจัดตั้ง คือ

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมพลังของกลุ่มหรือเครือข่ายทางสังคม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน รวมถึงการจัดประชุมสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติที่สอดคล้องกับแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย ค้นคว้า พัฒนางองค์ความรู้ สร้างองค์ความรู้ใหม่รวบรวม องค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริหารจัดการความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านคุณธรรมความดีและเป็นศูนย์ข้อมูล เกี่ยวกับรูปแบบของการประพฤติปฏิบัติดีของบุคคลและการเป็นคนดีของสังคม

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และ ภาคประชาชน ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและนวัตกรรมในกระบวนการพัฒนาคุณธรรม ความดีในรูปแบบต่าง ๆ

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาคุณธรรมความดี

การทำงานของศูนย์คุณธรรมที่ถูกกำหนดให้จะต้องทำงานให้สอดคล้องกับกรอบแนวทางของ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติซึ่งเป็นกลไกนโยบายระดับชาติที่จัดตั้งขึ้น แต่เนื่องจากกลไกดังกล่าวไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและเมื่อไม่มีการประชุมที่ทำให้เกิดการดำเนินงานตามกฎหมาย การดำเนินงานของศูนย์ คุณธรรมจึงไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การจัดตั้งได้อย่างครบถ้วน และมีข้อจำกัดมากมายทั้งในด้านงบประมาณ และบุคลากร

แต่อย่างไรก็ตาม ๑๐ ปีที่ผ่านมาศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้มีบทบาทและผลงานเกี่ยวกับการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการจัดสมัชชาคุณธรรมอย่างสำคัญ* คือ

๑) ส่งเสริมเครือข่ายทางสังคมหลายภาคส่วนในการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรให้ต่อยอดจาก งานเดิมและขยายเป็นงานใหญ่ การสร้างองค์กรและพื้นที่ต้นแบบในการขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งหน่วยงาน ต้นสังกัดได้นำไปสร้างความคิดริเริ่มใหม่ และขยายผลเชิงนโยบาย เช่น โรงเรียนคุณธรรม โรงพยาบาลคุณธรรม ชุมชนคุณธรรม เป็นต้น

๒) การเชื่อมโยงประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน จนทำให้เกิดเครือข่ายขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมในภาคส่วนต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น เครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายชุมชน เครือข่ายศาสนา เครือข่ายสื่อมวลชน เครือข่ายภาคธุรกิจ เครือข่ายภาครัฐ ให้เกิดการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันลงถึงระดับปฏิบัติ การร่วมสร้างแนวทางการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของแต่ละกลุ่มเครือข่าย การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชน

๓) ศูนย์คุณธรรมได้พัฒนากระบวนการสมัชชาคุณธรรมมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ โดยจัดให้มีเวทีสมัชชาคุณธรรมระดับชาติ และสมัชชาคุณธรรมระดับภาคและระดับจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ทำให้ เกิดความตื่นตัวของประชาชนและองค์กรกลุ่มต่าง ๆ เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ทำให้เกิดองค์ความรู้ กระบวนการ เชื่อมโยงเครือข่ายและข้อเสนอมาตรการทางนโยบายที่เป็นรูปธรรม คือแผนความเชื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นแผนร่วมของทุกภาคส่วนร่วมกันพัฒนาและดำเนินการ

* ภาคผนวก ข ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

๔) ศูนย์คุณธรรมได้พัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในระดับและมิติต่าง ๆ ในรูปแบบของงานวิจัย หลักสูตร เครื่องมือ องค์กรความรู้ สื่อฯ สนับสนุนให้ เครือข่ายนำไปดำเนินการส่งเสริมและขยายผลรวมถึงศูนย์คุณธรรมได้จัดฝึกอบรมแกนนำกลุ่มต่าง ๆ เพื่อไปขยาย ผลต่อ งานวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมของศูนย์คุณธรรมได้ทำให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในองค์กรต่าง ๆ เช่น โรงเรียนคุณธรรม โรงพยาบาลคุณธรรม ชุมชนคุณธรรม ฯลฯ

๕) จากงานเครือข่ายและศูนย์คุณธรรมทำทั้งการเชื่อมโยงเครือข่าย การพัฒนา องค์กรความรู้ นวัตกรรม และการจัดกระบวนการสมัชชา ทำให้เป็นการทำงานครบด้านซึ่งได้นำไปสู่การพัฒนาต่อยอดเป็น นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น มติคณะรัฐมนตรีที่ให้ราชการหยุดไปปฏิบัติธรรมได้โดยไม่ถือ เป็นวันลา หรือการพัฒนาเรื่องธุรกิจคุณธรรมไปสู่วิสาหกิจเพื่อสังคม

ปัจจุบัน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนภารกิจส่งเสริมคุณธรรมที่เป็น หลัก ๆ อยู่ ๗ เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายการศึกษา เครือข่ายศาสนา เครือข่ายธุรกิจ เครือข่ายชุมชน เครือข่าย สื่อมวลชน เครือข่ายภาครัฐ และเครือข่ายภาคการเมือง มีองค์กรร่วมกิจกรรมที่หลากหลายจำนวน ๒๖๘ องค์กร มีโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบจำนวน ๓๐๐ แห่ง มีองค์กรต้นแบบด้านความซื่อตรง ๒๗ องค์กร มีองค์กรภาคีสมาชิก สมัชชาคุณธรรม ๒๒ องค์กร มีหลักสูตรฝึกอบรมด้านส่งเสริมคุณธรรม ๓ หลักสูตร หนังสือเผยแพร่บทเรียนรู้ด้าน ส่งเสริมคุณธรรม ๒๐๐ เรื่อง และมีงานวิจัยรวม ๒๐๐ ชิ้น และได้ขยายงานไปยังพื้นที่ระดับจังหวัดมากยิ่งขึ้น

๓. ข้อเสนอความจำเป็นในการปฏิรูปจากคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ ข้อเสนอจากคณะกรรมการวิสามัญประจำสภาปฏิรูปแห่งชาติ

คณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลได้ประมวลกรอบแนวคิดและแนวทางการปฏิรูปคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในเบื้องต้นจากข้อเสนอการปฏิรูปประเทศไทยของคณะกรรมการวิสามัญประจำของสภาปฏิรูปแห่งชาติทั้ง ๑๘ คณะ รวมทั้งคณะอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องซึ่งพบว่ามีข้อเสนอที่สอดคล้องกันในการจัดตั้งกลไกองค์กรที่มีศักยภาพขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาล จึงได้นำมาสู่การจัดทำเป็นชุดข้อเสนอ เรื่อง สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ในฐานะกลไกการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลของประเทศ ดังนี้

๑) ข้อเสนอของกรรมการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน

ในด้านธรรมาภิบาล “จัดตั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและธำรงรักษาจริยธรรมและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน เรียกว่าคณะกรรมการจริยธรรมและธรรมาภิบาลแห่งชาติ มีหน้าที่ในการพัฒนาระบบและกลไกสำคัญเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดินและการให้บริการประชาชน สร้างกลไกและกระบวนการที่โปร่งใสในการสรรหาและคัดกรองคนเข้าสู่ตำแหน่งทุกระดับและทุกประเภท ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่รัฐมุ่งมั่นทำงานให้เต็มประสิทธิภาพ และให้มีการตรวจสอบลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมและธรรมาภิบาลอย่างร้ายแรง รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่แทรกแซงหรือใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมในการให้คุณให้โทษแก่ข้าราชการ โดยเด็ดขาดและไม่ชักช้า”

๒) ข้อเสนอของกรรมการปฏิรูปค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรมและศาสนา

เสนอให้ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ ต้องเป็นแบบอย่าง ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม ประชาชนตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่ง รัฐส่งเสริมการเรียนรู้ค่านิยมที่พึงประสงค์ ยกย่องผู้ประพฤติดี รังเกียจคนชั่ว รัฐสนับสนุนการผลิต จัดสรรเวลาเผยแพร่สื่อสร้างจิตสำนึกคุณธรรม”

๓) ข้อเสนอของกรรมการปฏิรูปการเมือง

ด้านปฏิรูปโครงสร้างอำนาจทางการเมืองและองค์กรอิสระ เสนอให้ “จัดตั้งองค์กรอิสระประเมินผล เพื่อเป็นกลไกกลางในการทำหน้าที่สรรหาบุคคลดำรงตำแหน่งระดับสูงและติดตามประเมินผลให้มีองค์กรตรวจสอบจริยธรรมพรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่ง”

- ๔) ข้อเสนอของกรมการศึกษาด้านการศึกษาศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ในด้านการสร้างเสริมความเป็นพลเมือง เสนอให้ “มีเป้าหมายเพื่อความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีชีวิตที่สมดุล ทั้งความดีงาม-ความซื่อสัตย์สุจริต-ความมีเหตุผล-ความมีสำนึกต่อส่วนรวม”
- ๕) ข้อเสนอของกรมการปฏิรูปเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง
ในด้านระบบการเงิน สถาบันการเงินและตลาดทุน เสนอให้ “รัฐต้องจัดให้มีการกำกับดูแลระบบสถาบันการเงินที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจในด้านความจำเป็นในการดำรงอยู่-การแข่งขันที่เป็นธรรม-เป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน-ธรรมาภิบาล”
- ๖) ข้อเสนอของกรมการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยวและบริการ
ในด้านเศรษฐกิจภายใน เสนอให้ “สนับสนุนหลักนิติธรรม คุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาลและซัจด์ทุจริต”
- ๗) ข้อเสนอของกรมการปฏิรูประบบสาธารณสุข
เสนอให้ “รัฐต้องคุ้มครองผู้เสียหายจากการรับบริการสาธารณสุข ผู้ให้บริการสาธารณสุขปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ”
- ๘) ข้อเสนอของกรมการปฏิรูปสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ
เสนอให้ “ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนด้านจรรยาบรรณและกลไกกำกับตัวเองส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของสื่อและผู้ใช้สื่อ”
- ๙) ข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส
ในด้านหน้าที่พลเมือง เสนอให้ “ทุกคนมีหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันดีงาม สถาบันครอบครัวมีหน้าที่พัฒนาสมาชิกให้เป็นพลเมืองดี”
- ๑๐) ข้อเสนอของกรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
เสนอให้ “มีมาตรการกำกับคุณสมบัติให้นักการเมืองมีคุณธรรมจรรยาบรรณ การบริหารราชการต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมค่านิยมคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดมาตรฐานคุณธรรมจรรยาบรรณผู้นำและผู้ดำรงตำแหน่ง”
- ๑๑) ข้อเสนอของกรมการปฏิรูปด้านการคุ้มครองผู้บริโภค
เสนอให้ “องค์กรผู้บริโภคทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานรัฐทุกประเภท ทุกระดับ รวมถึงองค์กรมหาชนและองค์กรอิสระ”

๔. แนวทางปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

๔.๑ แนวทางการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

ข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

ในเรื่องนี้ เมื่อประมวลข้อเสนอแนวคิดจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งหมดแล้ว คณะกรรมการเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปกลไกที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนพลังทางสังคมให้มีบทบาทในการกำกับดูแลและตรวจสอบถ่วงดุล โดยบูรณาการและต่อยอดมาจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม ในขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมของสังคมไทยก่อนกลับเข้าสู่การเมืองปกติ จึงตั้งเป็นประเด็นในการศึกษา ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ก่อนการประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้ดำเนินการ ๓ ประการ คือ

ประการที่ ๑ จัดตั้ง**สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ** ให้เป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติ เพื่อเป็นกลไกหลักที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ในทุกภาคส่วนและทุกระดับในระยะยาว

ประการที่ ๒ จัดทำ**พระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ** โดยยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ และให้ศูนย์คุณธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ มาเป็นองค์กรตามพระราชบัญญัตินี้

ประการที่ ๓ สนับสนุนให้มี**กระบวนการรณรงค์ทางสังคม** ที่รวมพลังหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และประชาสังคมเพื่อฟื้นฟูคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลอย่างกว้างขวางและมีพลัง ในช่วงการเปลี่ยนผ่านประเทศของรัฐบาลเพื่อให้บ้านเมืองจะกลับคืนสู่ภาวะการเมืองในระบบปกติ

ระยะที่ ๒ ให้กำหนดสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติไว้ โดยอาจร่างพระราชบัญญัติขึ้นใหม่หรือปรับปรุงจากพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่มีอยู่แล้วตามความเหมาะสม

๔.๒ แนวทางการจัดตั้งสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

๑) หลักการสำคัญในการจัดตั้งสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

๑.๑) หลักการส่งเสริมให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้

๑.๒) หลักการมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนและทุกระดับ

๒) แนวทางการปฏิรูป

๒.๑) กำหนดความหมาย (เบื้องต้น) ของคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลสำหรับเป็นกรอบภารกิจที่ชัดเจนในการดำเนินงาน

คุณธรรม หมายความว่า สภาพคุณความดี

จริยธรรม หมายความว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฎศีลธรรม

ธรรมาภิบาล หมายความว่า การปกครองด้วยคุณธรรม นิตินิยม ซื่อตรง โปร่งใส ประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม

จรรยาบรรณ หมายความว่า ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบกิจการอาชีพแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณและชื่อเสียงของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้

๒.๒) ให้จัดตั้งสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติเป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติ ให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และกรรมการและหรือผู้บริหารขององค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับภาครัฐ กำหนดมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนที่เป็นคู่สัญญากับภาครัฐ

๒.๓) ให้สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติมีอำนาจในการสอบทานและ/หรือไต่สวน การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล และธรรมาภิบาลขององค์กรต่าง ๆ และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะได้โดยได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย

๒.๔) ให้มีการจัดระบบและกำหนดบทบาทการทำงานขององค์กรและหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเสียใหม่ ให้เชื่อมโยงกันทั้งระบบ มีเป้าหมายยุทธศาสตร์และมีปฏิบัติการร่วมอย่างเกื้อกูลเกิดประสิทธิผลทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรทางการเมือง องค์กรต่างประเทศ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่นให้มีการแบ่งภาระหน้าที่ที่ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกันเป็นบทบาทหน้าที่ส่งเสริมกันและกัน อีกทั้งร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายใหญ่ของการปฏิรูปประเทศ

๔.๓ ขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

๑) เสนอให้มี “สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ” โดยเป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติ

๒) ให้ยกเลิก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยให้ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ไปเป็นสำนักงานตามพระราชบัญญัติ

- ๓) กำหนดให้ทุน รายได้ ทรัพย์สิน สำหรับการดำเนินกิจการตามพระราชบัญญัติ ประกอบด้วย
- (๑) เงินและทรัพย์สินที่โอนมาจากศูนย์คุณธรรม
 - (๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้รายปี
 - (๓) รายได้จากการดำเนินงาน
 - (๔) ดอกผลของเงินหรือสินทรัพย์ตาม (๑) (๒) (๓)

๔.๔ โครงสร้างและองค์ประกอบของสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

โครงสร้างและองค์ประกอบของสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย ๔ กลไกหลักในการดำเนินงานได้แก่

ก. คณะมนตรีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ (Commissioners)

คณะมนตรีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติมีจำนวนห้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนว่าเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม และจริยธรรม ยึดมั่นทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีผลงานในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะอย่างต่อเนื่อง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

ให้มีกระบวนการสรรหาโดยที่ประชุมคณะกรรมการสรรหา อันประกอบด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรี บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย นายกสทช. นายกรรมการพลเรือน ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย และประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน

เมื่อกรรมการสรรหาได้รายชื่อผู้ที่มีความเหมาะสมแล้วให้นำเข้าสู่การพิจารณารับรองของวุฒิสภาต่อไป

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี และจะเป็นติดต่อกันสองวาระไม่ได้ การปฏิบัติหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) กำหนดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและกรรมการหรือผู้บริหารขององค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับรัฐ

(๒) กำหนดมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนที่เป็นคู่สัญญากับภาครัฐ

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบทานหรือไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงานตาม (๑) และ (๒) และการวินิจฉัยผลการสอบทานหรือไต่สวนดังกล่าว

(๔) วินิจฉัยผลการสอบทานหรือไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงานตาม (๑) และ (๒) และเปิดเผยผลการวินิจฉัยสอบทาน หรือไต่สวนนั้นรวมตลอดทั้งรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการให้เป็นไปตามผลการวินิจฉัยดังกล่าวต่อ สาธารณะ

(๕) จัดให้มีการศึกษาวิจัย จัดการ พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของ ประชาชน

(๖) พัฒนากลไกและวิธีปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ให้เกิดผลในการบริหารราชการแผ่นดินและให้บริการ ประชาชน

(๗) ประสานและบูรณาการการทำงานขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศบรรดาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิ บาล

(๘) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายทางสังคมมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับสังคมไทย

(๙) จัดให้มีการประชุมเครือข่ายบุคคลและองค์กรด้านการเสริมสร้าง ติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในระดับชาติ ระดับภาค ระดับท้องถิ่น หรือระดับชุมชนใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลตาม ความเหมาะสม

(๑๐) กำกับดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารและ สำนักงาน

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีข้อกำหนด ตาม (๑) (๒) และ (๓) และการเปิดเผยผลการวินิจฉัยสอบทานหรือไต่สวนตาม (๔) ให้เปิดเผยในระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานและให้ส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วย

ข. สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ (Assembly)

สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติเป็นองค์กรรวมของผู้ประกอบพันธกิจด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ประกอบด้วยสมาชิกประจำ ที่สรรหามาจากกลุ่มผู้แทนเครือข่ายจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน จำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐ คน

สมาชิกสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติต้องเป็นบุคคลที่ไม่มี การขัดกันแห่งผลประโยชน์ มีคุณสมบัติตาม คุณลักษณะที่สำคัญ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด

คุณลักษณะของผู้เป็นสมาชิกสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ต้องเป็นผู้ทรงคุณธรรมจริยธรรมจาก หลากหลายวงการและวิชาชีพ เป็นผู้ทรงปัญญา เป็นผู้เคยได้รับการยกย่องนับถือหรือได้รับรางวัลด้านคุณธรรม จริยธรรมในระดับชาติหรือระดับสากล ไม่มีประวัติต่างปร้อยในเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน

องค์กรที่มีสิทธิเสนอชื่อบุคคลเพื่อรับการสรรหาเป็นสมาชิกสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

กำหนดให้เมืองครที่สามารถเสนอชื่อบุคคลผู้มีความสมบัติเพื่อเข้ารับการสรรหา ได้แก่

- ๑) องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ
- ๒) ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ
- ๓) นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ในการควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณในการ

ประกอบวิชาชีพหรืออาชีพของสมาชิก

- ๔) นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- ๕) นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมหรือตรวจสอบธรรมาภิบาลภาค

ธุรกิจ

- ๖) ที่ประชุมระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล

องค์กรที่มีสิทธิในการเสนอชื่อบุคคลดังกล่าวข้างต้น สามารถเสนอรายชื่อบุคคลที่มีความสมบัติ และคุณลักษณะตามที่กำหนดได้ไม่เกิน ๒ รายชื่อ ทั้งนี้ผู้ได้รับการเสนอชื่อต้องรับทราบ แสดงความยินยอม รับรองคุณสมบัติของตนเอง และเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวต่อสาธารณะ

คณะกรรมการสรรหา

จัดให้มีคณะกรรมการสรรหาซึ่งแต่งตั้งโดยคณะมนตรีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ จำนวนไม่เกิน ๑๑ คน เพื่อทำหน้าที่คัดสรรผู้มีความเหมาะสมจำนวนไม่เกิน ๒ เท่าของจำนวนสมาชิกสมัชชาคุณธรรม เพื่อเสนอต่อ คณะมนตรีพิจารณาแต่งตั้งต่อไป

การประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ มีมนตรีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ๑ คน ทำหน้าที่เป็นประธานที่ประชุม การปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติของมนตรีอาจใช้ระบบหมุนเวียนกันก็ได้

สมาชิกสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี และจะเป็นติดต่อกันสองวาระไม่ได้ โดยจะมีกระบวนการหมดวาระและสรรหาสลับกันทุก ๓ ปี ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกคนใดตาย ทุพพลภาพ ลาออกหรือขาดคุณสมบัติหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้มีกระบวนการสรรหาสมาชิกมาทดแทนโดยมีวาระการปฏิบัติหน้าที่เท่ากับช่วงเวลาที่เหลืออยู่ของสมาชิกผู้นั้น

สมาชิกสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ จะได้รับค่าตอบแทนและผลประโยชน์เฉพาะเบี้ยประชุมและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ โดยไม่มีค่าตอบแทนประจำ

สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะมนตรีในการกำหนดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กรรมการหรือผู้บริหารขององค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับรัฐ และการกำหนดมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนที่เป็นคู่สัญญากับภาครัฐ

(๒) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะมนตรีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) สอบทานหรือไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงานตาม (๑) และ (๒) เมื่อปรากฏต่อสมัชชาว่ามีหรืออาจมีกรณีดังกล่าวหรือเมื่อได้รับการร้องเรียนจากประชาชนว่ามีหรืออาจมีกรณีดังกล่าวและเปิดเผยสรุปผลการสอบทานหรือไต่สวนนั้นต่อสาธารณะ

(๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสมัชชาข้อกำหนดตาม (๑) และ (๒) และการเปิดเผยสรุปผลการสอบทานหรือไต่สวนตาม (๓) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ค. ที่ประชุมสมัชชาคุณธรรมประเทศไทย (Forum)

ที่ประชุมสมัชชาคุณธรรมประเทศไทย (Forum) เป็นเวทีการประชุมใหญ่ของเครือข่ายบุคคลและองค์กรภาคีด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล โดยมีวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงและผนึกกำลังกันของบุคคลและองค์กรต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมรวมทั้งการประกาศเจตนารมณ์ความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการร่วมกันตามสถานการณ์และความตื่นตัวของพลเมือง โดยอาจจัดให้มีที่ประชุมสมัชชาคุณธรรมในระดับภาค จังหวัด และสมัชชาคุณธรรมเชิงประเด็นตามความเหมาะสม

ง. คณะกรรมการบริหารสำนักงาน (Board)

ให้มีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวนไม่เกิน ๑๑ คน ซึ่งคณะมนตรีสมาชิกชาคคุณธรรมแห่งชาติเป็นผู้คัดเลือกและแต่งตั้ง ให้ทำหน้าที่อำนาจการ และกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแห่งชาติให้เป็นไปตามกฎหมาย และการมอบหมายของนายกรัฐมนตรี และมติที่ประชุมสมาชิกชาคคุณธรรมแห่งชาติ

จ. สำนักงานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแห่งชาติ (Office)

ให้มีสำนักงานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแห่งชาติ ทำหน้าที่รับผิดชอบ สนับสนุน การดำเนินงานของคณะมนตรีสมาชิกชาคคุณธรรมแห่งชาติ สมาชิกสมาชิกชาคคุณธรรมแห่งชาติ ตามอำนาจหน้าที่ให้เกิด ประสิทธิภาพ ภารกิจครอบคลุมงานที่คณะมนตรีสมาชิกชาคคุณธรรมแห่งชาติ และมติของสมาชิกสมาชิกชาคคุณธรรม แห่งชาติมอบหมาย และรวมทั้งงานด้านธุรการ การจัดทำข้อมูล ข้อเท็จจริงและการจัดตั้งงบประมาณรายจ่าย ประจำปีให้แก่สมาชิกชาคคุณธรรมแห่งชาติ

ให้ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นสำนักงานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัตินี้

๕. บทสังเคราะห์และข้อเสนอแนะ

๕.๑ วิเคราะห์ลักษณะสำคัญของการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

ลักษณะสำคัญของข้อเสนอการปฏิรูปคุณธรรม ข้อเสนอแนวทางนี้ใช้การปฏิรูปหรือไม่ต่อประเด็นนี้

คณะกรรมการ ฯ ได้พิจารณาด้วยความรอบคอบแล้วมีความมั่นใจว่าชุดข้อเสนอนี้เป็นแนวทางการปฏิรูปที่มุ่งหวังผลทั้งในระยะเปลี่ยนผ่านเฉพาะหน้า และการปฏิรูประบบคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของประเทศในระยะยาว ด้วยเหตุผลดังนี้

ประการแรก ข้อเสนอเป็นการเปลี่ยนวิถีคิดและแนวทางการจัดการปัญหา

มาตรการตามข้อเสนอทั้งหมด เข้าข่ายเป็นการปฏิรูปภายใน ๑ ปีตามแนวทางของสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพราะมีการปรับเปลี่ยนในเชิงแนวคิดและทิศทางในการจัดการปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของประเทศ จากเดิมที่ใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นหลัก (Legal Sanction) ไปเป็นการใช้มาตรการและพลังทางสังคมนำหน้า (Social Sanction) โดยไม่ได้ทิ้งของเดิม แต่จะต้องดำเนินการทั้งสองแนวทางหนุนเสริมและควบคู่กันไปแบบฝาแฝด

สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ตามที่เสนอนี้จะเป็นกลไกการบูรณาการและเป็นเครื่องมือในการสร้างพลังทางสังคมพลังพลเมืองพลังทางปัญญาให้เข้มแข็ง บนฐานของการใช้คุณธรรมความจริง ข้อมูลข่าวสารองค์ความรู้และเป็นแนวทางใหม่ที่มุ่งในการใช้พลังอำนาจแบบอ่อน (Soft Power) มาเสริมพลังอำนาจทางกฎหมายขององค์กรที่มีอยู่เดิม อันเป็นพลังอำนาจแบบแข็ง (Hard Power)

แนวทางตามข้อเสนอนี้เป็นการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นใหม่ เพื่อมาช่วยทำหน้าที่พัฒนาระบบกลไก มาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และเชื่อมโยงบทบาทภารกิจขององค์กรที่มีอยู่เดิม ให้มีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น โดยมีกรรณการยกเลิกองค์กรเดิมตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ๑ ฉบับ กับพระราชกฤษฎีกาอีก ๑ ฉบับ และออกเป็นพระราชบัญญัติใหม่ขึ้นมาแทนซึ่งไม่เป็นการเพิ่มหน่วยงาน

ประการที่สอง ข้อเสนอแนวทางใหม่นี้มีขอบเขตการทำงานที่ชัดเจน

ข้อเสนอทั้งชุดมีขอบเขตการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยเฉพาะเรื่องการสอบทาน การฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล มีขอบเขตการทำผิดมาตรฐานในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาลเท่านั้น ส่วนเรื่องการค้าเงินทางกฎหมายอันเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานและองค์กรตามรัฐธรรมนูญเดิม สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติจะทำหน้าที่เพียงการประสานงานและส่งต่อข้อมูลและการประกาศเป็นข้อมูลสาธารณะเท่านั้น

ประการที่สาม ข้อเสนอมาตรการมีกลุ่มเป้าหมายดำเนินการที่ชัดเจน

กลุ่มเป้าหมายในการกำหนดและกำกับดูแลมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ตามข้อเสนอนี้ได้แก่ บุคคลสาธารณะทุกระดับ ทุกประเภท องค์กรสาธารณะและองค์กรรัฐทุกประเภท และหน่วยงานที่ทำธุรกรรมกับรัฐทุกชนิด อันหมายถึงบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้บริหารซึ่งเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐและกรรมการและหรือผู้บริหารขององค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับภาครัฐ หน่วยงาน หมายถึงหน่วยงานภาครัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนหรือกึ่งเอกชนหรือประชาสังคมที่เป็นคู่สัญญากับภาครัฐ

ประการที่สี่ องค์กรใหม่ที่จัดตั้งขึ้นมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน เน้นการสร้างการมีส่วนร่วม

ของภาคประชาชนและประชาสังคมแต่ในกระบวนการทำงานยังคงเชื่อมโยงกับองค์กรและกลไกต่าง ๆ ของภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล รวมทั้งองค์กรวิชาชีพเฉพาะที่มีการกำกับดูแลด้านจรรยาบรรณในวงการศึกษาที่พัฒนาที่มีอยู่เดิม โดยมุ่งทำให้เป็นระบบ เพิ่มประสิทธิภาพและทำให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนมากยิ่งขึ้น

ภาคผนวก ก

ร่างพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

ภาคผนวก ก

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน และทุกระดับให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา วางมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กรรมการหรือผู้บริหารขององค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับภาครัฐ กำหนดมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนที่เป็นคู่สัญญากับภาครัฐ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบทาน หรือไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงานดังกล่าว ตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้ บริหารจัดการความรู้ด้านคุณธรรมความดีตลอดจนส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและนวัตกรรมในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมความดีในรูปแบบต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

วิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ
พ.ศ.

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม และการสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนและทุกระดับให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา วางมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทำธุรกรรมกับรัฐ กำหนดมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนที่เป็นคู่สัญญากับภาครัฐ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบทานหรือไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงานดังกล่าว ตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้บริหารจัดการความรู้ด้านคุณธรรมความดี ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและนวัตกรรมในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมความดีในรูปแบบต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้

๒.๑ ให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ (ร่างมาตรา ๓)

๒.๒ กำหนดนิยามคำว่า “คณะมนตรี” “คณะกรรมการสรรหา” “สมัชชา” “สำนักงาน” “คณะกรรมการบริหาร” และ “เลขาธิการ” (ร่างมาตรา ๔)

๒.๓ ให้ประธานวุฒิสภารักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕)

๒.๔ กำหนดให้มีคณะมนตรีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

กำหนดอำนาจหน้าที่ กำหนดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล กำหนดมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงาน กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสอบทานการฝ่าฝืนมาตรฐานคุณธรรม และธรรมาภิบาลของบุคคล และหน่วยงาน การวินิจฉัยผลการสอบทาน และเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ จัดให้มีการวิจัย เผยแพร่องค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล พัฒนา กลไกและวิธีส่งเสริมสนับสนุนด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้เกิดผลในการบริหารราชการแผ่นดิน และบริการประชาชน ประสานบูรณาการการทำงานของหน่วยงานรัฐ เอกชน และต่างประเทศ สนับสนุนเครือข่ายทางสังคมให้มีส่วนร่วมในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับสังคมไทย จัดประชุมเครือข่ายและองค์กรด้านการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล กำกับดูแลการบริหารงานของสำนักงาน

กำหนดจำนวน การสรรหา คุณสมบัติ การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง การประชุมของคณะมนตรี อำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ สิทธิในการรับค่าตอบแทนของคณะมนตรี (ร่างมาตรา ๖ ถึง มาตรา ๒๐)

๒.๔ กำหนดให้มีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

กำหนดอำนาจหน้าที่ ให้ความเห็นข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการในการกำหนดมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล มาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงาน เสนอแนะต่อคณะกรรมการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล สอบทานหรือไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงาน และเปิดเผยสรุปผลต่อสาธารณะ กำหนดจำนวน การสรรหา คุณสมบัติ การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง การประชุม สิทธิในการได้รับเบี้ยประชุม (ร่างมาตรา ๒๑ ถึง มาตรา ๓๔)

๒.๕ กำหนดให้มีสำนักงานสมัชชาคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแห่งชาติ เป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระ และมีฐานะเป็นนิติบุคคล สำนักงานมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ศึกษาวิจัยรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและสมัชชา เผยแพร่และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและสมัชชา มาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล และมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงาน ประสานกับหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น ประชาชน ในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและสมัชชา เสนอของบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้แก่คณะกรรมการ สมัชชา และสำนักงาน

กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารสำนักงาน กำหนดองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ การสรรหาแต่งตั้ง กำหนดให้มีเลขาธิการ

กำหนดอำนาจหน้าที่ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง (ร่างมาตรา ๓๕ ถึง มาตรา ๔๕)

๒.๖ กำหนดบทเฉพาะกาล เกี่ยวกับการสรรหาคณะกรรมการในวาระเริ่มแรก การให้สมาชิกสมัชชาชุดแรก กิ่งหนึ่งพ้นจากตำแหน่งโดยวิธีการจับสลาก

กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการโอนศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ไปเป็นสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการทำหน้าที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๔๖ ถึง มาตรา ๕๓)

กำหนดการทำหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์คุณธรรม และผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ *
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ
พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็น
ต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
พ.ศ. ๒๕๕๔

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้
“คณะมนตรี” หมายความว่า คณะมนตรีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ
“คณะกรรมการสรรหา” หมายความว่า คณะกรรมการสรรหาผู้สมควรได้รับ
ความเห็นชอบเป็นคณะมนตรี

“สมัชชา” หมายความว่า สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ
“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแห่งชาติ
“คณะกรรมการบริหาร” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารสำนักงาน
“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงาน

มาตรา ๕ ให้ประธานวุฒิสภารักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

* ผ่านความเห็นชอบของสภาปฏิรูปแห่งชาติ ในที่ประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๕๘ วันอังคารที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๘

หมวด ๑
คณะมนตรีสมาชิกชาคคุณธรรมแห่งชาติ

มาตรา ๖ ให้มีคณะมนตรีสมาชิกชาคคุณธรรมแห่งชาติคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีจำนวนห้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนว่าเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม ยึดมั่นทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีผลงานในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะอย่างต่อเนื่อง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ให้ผู้ซึ่งวุฒิสภาให้ความเห็นชอบเป็นผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีเลือกกันเองคนหนึ่ง เป็นประธานคณะมนตรี แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานคณะมนตรีและผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีอื่น

มาตรา ๗ ผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีต้องมีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันที่ได้รับการเสนอชื่อ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือจากหน่วยงานของเอกชน
- (๒) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (๓) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๔) ตัดยาเสพติดให้โทษ
- (๕) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๖) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (๗) เป็นผู้ต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเคยถูกรัฐสภาพรมติให้ถอดถอนจากตำแหน่ง
- (๘) เคยถูกวินิจฉัยว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาล

มาตรา ๘ ผู้ได้รับความเห็นชอบเป็นผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีต้อง

- (๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ
- (๒) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (๓) ไม่เป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง
- (๔) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษา หรือตุลาการ

(๕) ไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพใด ๆ ในภาคเอกชนซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

ในกรณีที่ผู้ได้รับความเห็นชอบเป็นผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีมีลักษณะตามวรรคหนึ่ง ประธานวุฒิสภานำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งได้ต่อเมื่อผู้นั้นลาออกจากการเป็นผู้มีลักษณะดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งมนตรี และให้ดำเนินการสรรหาและเลือกบุคคลอื่นให้ดำรงตำแหน่งแทน ในกรณีเช่นนี้ วุฒิสภาจะให้ความเห็นชอบผู้นั้นอีกมิได้

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการสรรหาคนหนึ่ง ประกอบด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน ประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย นายกสมาคมข้าราชการพลเรือน ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย และประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน

บุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่เป็นผู้พิพากษา ตุลาการ ข้าราชการอัยการ หรือข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสรรหาให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด

ในระหว่างที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งใดตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเพียงเท่าที่มีอยู่

ให้สำนักงานทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการสรรหาเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับความเห็นชอบเป็นคณะมนตรีจำนวนห้าคนต่อประธานวุฒิสภาเพื่อเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบภายในหกสิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่มีเหตุให้ต้องมีการสรรหา

ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบชื่อบุคคลใด ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้คณะกรรมการสรรหาทราบ และให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาและเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับความเห็นชอบเป็นคณะมนตรีแทนบุคคลดังกล่าวโดยไม่ชักช้า ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสรรหาจะเสนอชื่อบุคคลซึ่งวุฒิสภาเคยไม่ให้ความเห็นชอบมาแล้วมิได้

มาตรา ๑๑ ผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละหกปีนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันสองวาระมิได้

ให้คณะมนตรีซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะทรงแต่งตั้งคณะมนตรีขึ้นใหม่

มาตรา ๑๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘

(๔) วุฒิสภามีมติให้ออกเนื่องจากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔

เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีขึ้นแทน ในกรณีนี้ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีซึ่งได้รับแต่งตั้งแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระที่เหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งปีจะไม่ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีขึ้นแทนก็ได้

ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีตามวรรคสอง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปโดยให้ถือว่าคณะมนตรีประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีเท่าที่เหลืออยู่ เว้นแต่มีผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีเหลืออยู่ไม่ถึงสามคน

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่ประธานคณะมนตรีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๒ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีที่เหลืออยู่เลือกกันเองคนหนึ่งเป็นประธานคณะมนตรีแล้วแจ้งให้ประธานวุฒิสภารับภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว และให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรง แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีซึ่งได้รับเลือกเป็นประธานคณะมนตรีต่อไป

มาตรา ๑๔ ผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโดยปราศจากอคติเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน และต้องรักษาไว้และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ ทั้งต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ หรือกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์

มาตรา ๑๕ การประชุมของคณะมนตรีให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะมนตรีกำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๖ ให้คณะมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และกรรมการหรือผู้บริหารขององค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับภาครัฐ

(๒) กำหนดมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนที่เป็นคู่สัญญากับภาครัฐ

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนหรือสอบทานการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงานตาม (๑) และ (๒) และการวินิจฉัยผลการไต่สวนหรือสอบทานดังกล่าว

(๔) วินิจฉัยผลการไต่สวนหรือสอบทานการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงานตาม (๑) และ (๒) และเปิดเผยผลการวินิจฉัยไต่สวนหรือ สอบทานนั้น รวมทั้งรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการให้เป็นไปตามผลการวินิจฉัยดังกล่าวต่อสาธารณะ

(๕) จัดให้มีการศึกษาวิจัย จัดการ พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล โดยสอดคล้องกับหลักการ มีส่วนร่วมของประชาชน

(๖) พัฒนากลไกและวิธีปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ให้เกิดผลในการบริหารราชการแผ่นดินและให้บริการประชาชน

(๗) ประสานและบูรณาการการทำงานขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศบรรดาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิ บาล

(๘) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เครือข่ายทางสังคมให้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับสังคมไทย

(๙) จัดให้มีการประชุมเครือข่ายบุคคลและองค์กรด้านการเสริมสร้าง ติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในระดับชาติ ระดับภาค ระดับท้องถิ่น หรือระดับชุมชน ใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ตามความเหมาะสม

(๑๐) กำกับดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารและ สำนักงาน

(๑๑) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะมนตรีมอบหมาย

(๑๒) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรี

ข้อกำหนดตาม (๑) (๒) และ (๓) และการเปิดเผยผลการวินิจฉัยไต่สวนหรือ สอบทานตาม (๔) ให้เปิดเผยในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานและประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาด้วย

การเปิดเผยผลการไต่สวนหรือสอบทานตาม (๔) ให้ระบุรายละเอียดและพฤติการณ์ของการ กระทำที่ถูกไต่สวนและสอบทานและเหตุผลประกอบการวินิจฉัยเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจได้

ในกรณีที่คณะมนตรีวินิจฉัยว่าบุคคลหรือหน่วยงานใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน คุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาลตาม (๑) หรือ (๒) ถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้นำทาง การเมืองอื่นตามรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้บริหารระดับสูงตามกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้คณะมนตรีส่งรายงานผลการวินิจฉัยดังกล่าวให้ ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นเพื่อทราบและดำเนินการทางวินัยต่อไปโดยไม่ต้องสอบสวนอีก แต่ถ้าคณะมนตรีวินิจฉัย ว่าหน่วยงานของรัฐเป็นผู้กระทำการดังกล่าว ให้คณะมนตรีส่งรายงานผลการวินิจฉัยดังกล่าวให้ผู้มีอำนาจกำกับ ดูแลหน่วยงานของรัฐนั้นเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และดำเนินการทางวินัย ทางอาญา ทาง ปกครอง หรือทางแพ่งกับผู้เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานนั้นต่อไป ทั้งนี้ ให้หน่วยงานของ รัฐดังกล่าวรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามคำวินิจฉัยต่อคณะมนตรีทุกสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับ แจ้งคำวินิจฉัยดังกล่าวจนกว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จ และให้เปิดรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการ ดังกล่าวทุกครั้งในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐนั้นด้วย

ในกรณีที่การกระทำของบุคคลหรือหน่วยงานดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา ทางปกครอง หรือทางแพ่ง หรือก่อให้เกิดความเสียหาย ให้ดำเนินการหรือดำเนินการเรียกค่าเสียหายต่อไปด้วย

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะมนตรีและคณะอนุกรรมการมีอำนาจสั่งหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดชี้แจงข้อเท็จจริงหรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้

หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานเปิดเผยพฤติการณ์ของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลนั้นในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน

มาตรา ๑๘ ให้คณะมนตรี คณะอนุกรรมการ และสำนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งในทางวินัย ทางอาญา ทางปกครอง หรือทางแพ่ง

มาตรา ๑๙ ให้คณะมนตรีได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ให้คณะอนุกรรมการได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะมนตรีกำหนด

หมวด ๒ สมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๒๐ ให้มีสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานคนหนึ่งและสมาชิกจำนวนไม่เกินห้าสิบคนซึ่งคณะมนตรีคัดเลือกและแต่งตั้งจากบุคคลผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนว่าเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมในสาขาอาชีพและวิชาชีพต่าง ๆ ไม่เคยมีประวัติต่างพร้อยในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาล หรือในเรื่องประโยชน์ทับซ้อน และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

ให้ประธานคณะมนตรีเป็นผู้ลงนามแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งมนตรีคนหนึ่งซึ่งได้รับมอบหมายจากที่ประชุมร่วมกันของคณะมนตรีเป็นประธาน และให้สมาชิกของวุฒิสภาจำนวนไม่เกินสองคนซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาเป็นรองประธาน

ประธานคณะมนตรีจะเป็นประธานวุฒิสภาในเวลาเดียวกันมิได้

มาตรา ๒๑ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘

มาตรา ๒๒ ในการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ
ดังต่อไปนี้ มีสิทธิเสนอรายชื่อต่อสำนักงานได้ไม่เกินองค์การละสองรายชื่อภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สำนักงาน
ประกาศให้มีการสรรหา

- (๑) องค์การตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- (๒) ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (๓) องค์การวิชาชีพหรืออาชีพที่มีกฎหมายจัดตั้งที่มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ในการ
ควบคุมมาตรฐานและจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพของสมาชิก
อำนาจรัฐ
- (๔) นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- (๕) นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมหรือตรวจสอบธรรมาภิบาลภาคธุรกิจ
- (๖) ที่ประชุมระดับจังหวัดของสภาองค์กรชุมชนตำบล

มาตรา ๒๓ ในการเสนอชื่อบุคคลของนิติบุคคลตามมาตรา ๒๒ ให้ดำเนินการ
ดังต่อไปนี้

- (๑) ส่วนราชการ ให้เสนอชื่อตามมติของ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ อ.ก.พ. กรมแล้วแต่กรณี
- (๒) รัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชน ให้เสนอชื่อตามมติของคณะกรรมการของรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน
- (๓) หน่วยงานอื่นของรัฐที่มีคณะกรรมการเป็นผู้กำกับดูแลหรือบริหารงาน ให้เสนอชื่อตามมติของคณะกรรมการดังกล่าว ในกรณีที่ไม่มีคณะกรรมการเป็นผู้กำกับดูแลหรือบริหารงาน ให้หัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้เสนอชื่อ
- (๔) นิติบุคคลที่มีลักษณะเป็นสมาคม มูลนิธิ หรือสภา ให้เสนอชื่อตามมติของคณะกรรมการสมาคมหรือมูลนิธิ หรือคณะกรรมการของสภา
- (๕) นิติบุคคลอื่นที่มีคณะกรรมการเป็นผู้กำกับดูแลหรือบริหารงาน ให้เสนอชื่อตามมติของคณะกรรมการของนิติบุคคลนั้น
- (๖) สถาบันการศึกษา ให้เสนอชื่อตามมติของสภาหรือคณะกรรมการสถาบัน
- (๗) นิติบุคคลใดไม่มีคณะกรรมการเป็นผู้กำกับดูแลหรือบริหารงาน ให้ผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้นเป็นผู้เสนอชื่อ

มาตรา ๒๔ ให้คณะมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาจำนวนสิบเอ็ดคน
เพื่อดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประชุมและการสรรหาของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ให้สำนักงานทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการสรรหาเสนอบัญชีรายชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสมัชชาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนต่อคณะมนตรีเพื่อพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันถัดจากวันสิ้นสุดการเสนอรายชื่อตามมาตรา ๒๒

มาตรา ๒๖ สมาชิกสมัชชามีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละหกปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งและจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันสองวาระมิได้

ในกรณีที่สมาชิกสมัชชาพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้สมัชชาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้โดยให้ถือว่าสมัชชาประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ สมาชิกสมัชชาพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘
- (๔) วุฒิสภามีมติให้ออกเนื่องจากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสมัชชาว่างลงเพราะเหตุตามมาตรา ๒๗ ให้คณะมนตรีแต่งตั้งบุคคลจากบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๒๕ เป็นสมาชิกสมัชชาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น แต่ถ้าไม่มีชื่อเหลืออยู่ในบัญชีตามมาตรา ๒๕ ให้ดำเนินการสรรหาใหม่ตามมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕

มาตรา ๒๙ สมาชิกสมัชชาต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน และต้องรักษาไว้และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ ทั้งต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือเสื่อมเสียถึงเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ หรือกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์

มาตรา ๓๐ การประชุมของสมัชชาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะมนตรีกำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๑ ให้สมัชชามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะมนตรีในการกำหนดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือผู้บริหารระดับสูง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กรรมการหรือผู้บริหารขององค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับภาครัฐและการกำหนดมาตรฐานธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนที่เป็นคู่สัญญากับภาครัฐ

(๒) ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะมนตรีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล และการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติกรตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ใต้สวนหรือสอบทานการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมหรือธรรมาภิบาลของบุคคลและหน่วยงานตาม (๑) และ (๒) เมื่อปรากฏต่อสมัชชามีหรืออาจมีกรณีดังกล่าว หรือเมื่อได้รับการร้องเรียนจากประชาชนว่ามีหรืออาจมีกรณีดังกล่าว และเปิดเผยสรุปผลการใต้สวนหรือสอบทานนั้นต่อสาธารณะ

(๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสมัชชา

ข้อกำหนดตาม (๑) และ (๒) และการเปิดเผยสรุปผลการใต้สวนหรือสอบทาน

ตาม (๓) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้นำความในมาตรา ๑๖ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับแก่การเปิดเผยข้อมูล

ตาม (๓) ด้วยโดยอนุโลม และให้นำความในมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับแก่การปฏิบัติหน้าที่ของสมัชชาตามมาตรา นี้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ ให้สมาชิกสมัชชาได้รับค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่เป็นเฉพาะครั้งที่มาประชุมตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๓

คณะกรรมการบริหารและสำนักงาน

มาตรา ๓๓ ให้มีสำนักงานคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการและสมัชชา สำนักงานเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระและมีฐานะเป็นนิติบุคคล กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน ทั้งนี้ เลขานุการ รองเลขานุการ พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับความคุ้มครองและประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๓๔ เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ให้สำนักงานมีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการและสมัชชา

(๒) ศึกษา วิจัย รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และสนับสนุนให้มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและสมัชชา

(๓) เผยแพร่และให้ความรู้แก่ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการและสมัชชา มาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารขององค์กรเอกชนที่ทำธุรกรรมกับภาครัฐ และมาตรฐาน

ธรรมาภิบาลของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานเอกชนที่เป็นคู่สัญญากับ
ภาครัฐ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการและผลการวินิจฉัยไต่สวนหรือสอบทานการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
มาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม หรือธรรมาภิบาล

(๔) ช่วยเหลือ สนับสนุน และประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ
รัฐวิสาหกิจ องค์กรบริหารท้องถิ่น องค์กรอื่น และประชาชน เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรม
จริยธรรม และธรรมาภิบาล

(๔/๑) ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะ
มนตรีและสมาชิก

(๕) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะมนตรีมอบหมายหรือตามมติของสมาชิก

มาตรา ๓๕ ในการกำกับดูแลสำนักงานให้คณะมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารขึ้นคณะ
หนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการบริหารคนหนึ่งและกรรมการบริหารอื่นอีกไม่เกินเก้าคน จากผู้มีความรู้
ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หรือ
ธรรมาภิบาล กฎหมายการเงิน การบริหาร หรือการอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อกิจการของสำนักงาน
ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง และให้เลขาธิการแต่งตั้ง
พนักงานไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา แต่งตั้ง และถอดถอนกรรมการบริหาร ให้เป็นไป
ตามระเบียบที่คณะมนตรีกำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๖ ให้คณะกรรมการบริหารมีอำนาจออกข้อบังคับหรือประกาศเกี่ยวกับการ
การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง
โดยความเห็นชอบของคณะมนตรี ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว

(๒) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ค่าตอบแทน และประโยชน์ตอบแทนอื่นของ
เลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงาน

(๓) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน วินัย และการลงโทษทางวินัย
การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการ รองเลขาธิการ
พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงาน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงาน

(๔) การบริหารและจัดการการเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน

(๕) การกำหนดมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม และแนวปฏิบัติของผู้ปฏิบัติงานใน
สำนักงาน

(๖) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่เลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงานและลูกจ้าง
ของสำนักงาน

(๗) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะในครอบครองของสำนักงาน

(๘) การดำเนินการอื่นใดที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรี

กรณีตาม (๗) ให้ดำเนินการในรูปแบบที่ผู้ซึ่งพิการหรือทุพพลภาพและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ด้วย

ข้อบังคับหรือประกาศตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๓๗ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งคณะมนตรีแต่งตั้ง เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานและรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงาน ขึ้นตรงต่อประธานคณะมนตรี

มาตรา ๓๘ เลขาธิการต้องเป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ และมีคุณสมบัติ ประสพการณ์ในการบริหารองค์กร ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะมนตรีกำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันที่เข้ารับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๓๙ เลขาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลงานโดยทั่วไปของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ มติคณะมนตรี มติของสมัชชา และมติคณะกรรมการบริหาร และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัย พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานออกจากตำแหน่ง
- (๒) วางระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงาน
- (๓) วางระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงาน

มาตรา ๔๐ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงานเพื่อการนี้เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะมนตรีกำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๑ ให้สำนักงานโดยความเห็นชอบของคณะมนตรีเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของคณะมนตรี สมัชชา และสำนักงานไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๒ ให้สำนักงานมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษาทรัพย์สินของสำนักงาน

ทรัพย์สินของสำนักงานเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๔๓ ให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงินและบัญชี แล้วส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงาน และให้ตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภท รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด แล้วทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า

ผลการสอบบัญชื่อนั้น เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้สำนักงานเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานด้วย

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๔ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๙ เสนอรายชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับความเห็นชอบเป็นคณะมนตรีจำนวนห้าคนต่อประธานวุฒิสภาเพื่อเสนอต่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา ๙ ให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๔๕ เมื่อพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่ประธานคณะมนตรีแต่งตั้งสมาชิกสมัชชาชุดแรก ให้สมาชิกสมัชชาจำนวนกึ่งหนึ่งพ้นจากตำแหน่งโดยวิธีจับสลาก สมาชิกสมัชชาที่พ้นจากตำแหน่งโดยวิธีจับสลากดังกล่าวจะเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกสมัชชาในครั้งถัดไปไม่ได้ และให้ดำเนินการคัดเลือกและแต่งตั้งสมาชิกสมัชชาแทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕

มาตรา ๔๖ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ และเงินงบประมาณของศูนย์คุณธรรมตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไปเป็นของสำนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่การดำเนินคดีและการดำเนินการทางวินัยกับพนักงานหรือลูกจ้างและเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ และเงินต่าง ๆ ที่จ่ายควบกับเงินเดือนซึ่งมีผู้ครองอยู่ ให้โอนไปเป็นของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๔๗ ให้ผู้อำนวยการศูนย์ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นเลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการศูนย์ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔

มาตรา ๔๘ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์คุณธรรมตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นคณะกรรมการบริหารตามพระราชบัญญัตินี้และให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๐ ให้พนักงานและลูกจ้างของศูนย์คุณธรรมตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นพนักงานราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี และให้ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงาน โดยให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี

ให้พนักงานราชการตามวรรคหนึ่งได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างรวมทั้งสิทธิและประโยชน์ต่าง ๆ เท่ากับที่เคยได้รับอยู่เดิมไปพลางก่อน จนกว่าจะได้บรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในสำนักงานแต่ละแห่งตั้งให้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างต่ำกว่าเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ได้รับอยู่เดิมไม่ได้ ส่วนสิทธิประโยชน์อื่น ให้ได้รับตามที่คณะกรรมการบริหารตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด

มาตรา ๕๐ พนักงานราชการตามมาตรา ๔๙ ซึ่งสมัครใจเปลี่ยนไปเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน ให้แจ้งความจำนงเป็นหนังสือต่อเลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ สำหรับผู้ไม่ได้แจ้งความจำนงภายในระยะเวลาดังกล่าวให้เลขาธิการตามพระราชบัญญัตินี้แจ้งรายชื่อให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบ และให้พนักงานราชการดังกล่าวกลับไปปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ตามที่ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

การบรรจุและแต่งตั้งพนักงานราชการตามวรรคหนึ่งให้ดำรงตำแหน่งใดในสำนักงานให้เป็นไปตามอัตรากำลัง คุณสมบัติ และอัตราเงินเดือนหรือค่าจ้างที่คณะกรรมการบริหารกำหนด แต่การบรรจุและแต่งตั้งพนักงานราชการซึ่งถูกดำเนินคดีหรือดำเนินการทางวินัย จะกระทำไม่ได้เมื่อการดำเนินคดีหรือการดำเนินการทางวินัยนั้นสิ้นสุดลงแล้ว

ให้ออเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำและเงินต่าง ๆ ที่จ่ายควบกับเงินเดือนของพนักงานราชการของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานตามวรรคสอง ไปเป็นของสำนักงานนับแต่วันที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้ง

การบรรจุและแต่งตั้งพนักงานหรือลูกจ้างตามมาตรา ๕๐ นี้ให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากงานเพราะทางราชการยุบตำแหน่งหรือทางราชการเลิกจ้างโดยไม่มี ความผิด

มาตรา ๕๑ ให้ถือว่าบรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของคณะกรรมการ
บริหารศูนย์คุณธรรมตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔
ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของ คณะกรรมการ
บริหารตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ใช้บังคับต่อไปได้จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ
คำสั่ง หรือมติของคณะกรรมการบริหารตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ เพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง
ต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

ประธานวุฒิสภา

ภาคผนวก ข

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ก้บการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ภาคผนวก ข

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ เดิมศูนย์คุณธรรมมีชื่อเรียกว่า “ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม” เป็นหน่วยงานเฉพาะด้านตามนโยบายรัฐบาล ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗ สังกัดสำนักงาน บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) หรือ สบร. สำนักนายกรัฐมนตรี

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ดำเนินการได้ ๗ ปี ภายใต้ วัตถุประสงค์การจัดตั้ง ๔ ข้อ ดังนี้

๑. เสริมสร้างแนวคิด จิตสำนึกและพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมในสังคม
๒. ประสานและสนับสนุนเครือข่ายองค์กรภาคีด้านคุณธรรมจริยธรรม
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ การวิจัย และการจัดการความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม
๔. ให้บริการและเผยแพร่ข้อมูลด้านคุณธรรมจริยธรรม

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ดำเนินการได้ ๓ ปี ภายใต้วัตถุประสงค์การจัดตั้ง ๔ ข้อดังนี้

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมพลังของกลุ่มหรือเครือข่ายทางสังคม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน รวมถึงการจัดประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติที่สอดคล้องกับแนวทางหรือกรอบการ ดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริม คุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย
๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย ค้นคว้า พัฒนาองค์ความรู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ รวบรวมองค์ความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริหารจัดการความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ด้านคุณธรรมความดีและเป็น ศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของการประพฤติปฏิบัติดีของบุคคลและการเป็นคนดีของสังคม
๓. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคมและ ภาคประชาชน ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการและนวัตกรรมในกระบวนการพัฒนา คุณธรรมความดีในรูปแบบต่างๆ
๔. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมอื่น ๆ และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาคุณธรรมความดี

การดำเนินงานของศูนย์คุณธรรมต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ๑๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๗ ภายใต้ กรอบวัตถุประสงค์ข้างต้นมีผลงานสำคัญและภารกิจที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรมของ สังคมไทยดังนี้

๑. การส่งเสริมเครือข่ายคุณธรรมความดี

การส่งเสริมเครือข่ายของศูนย์คุณธรรมตามภารกิจขององค์กรที่ผ่านมา มีการเสริมพลังเครือข่ายในการดำเนินการ ๓ ลักษณะคือ

๑) สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทั้งองค์กรต่าง ๆ โรงเรียน คุณธรรม ชุมชน คุณธรรม เพื่อพัฒนาระดับเป็นศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๘ ในประเด็นที่สนใจ เช่น ธุรกิจคุณธรรม ศาสนสัมพันธ์ สื่อคุณธรรม ครอบครัวยุบอุ่น ความรับผิดชอบ เศรษฐกิจพอเพียง จิตอาสา เป็นต้น ครอบคลุมทั้งสิ้น ๒๔๑ เครือข่าย/แห่ง เป็นโรงเรียน ๑๓๔ แห่ง ชุมชน ๖๙ แห่ง วัด/ศาสนา ๑๖ แห่ง มหาวิทยาลัย ๑๖ แห่ง จำนวนทั้งสิ้น ๔๑๔ โครงการ เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมมีนวัตกรรมกระบวนการส่งเสริมคุณธรรมที่หลากหลาย ซึ่งได้รับการยกระดับจากเครือข่ายคุณธรรมความดีเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถทำหน้าที่ขยายผลขับเคลื่อนคุณธรรม จริยธรรม เช่น ๑) วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม จังหวัดเชียงใหม่ ขยายผลคุณธรรมและแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับชุมชนและเยาวชน ๒) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะทัง จังหวัดพัทลุง ขยายผลคุณธรรมความรับผิดชอบต่อ มีวินัยรักการอ่าน แผนที่คนดีและกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับเยาวชนในพื้นที่เกิดการขยายผลการค้นหาคนดีในแผนจังหวัด และ ๓) โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคมที่ขยายผลการส่งเสริมคุณธรรมผ่านโครงการงานคุณธรรมจนเป็นที่รู้จัก เป็นพื้นที่โรงเรียนต้นแบบ “บางมูลนากโมเดล”

๒) การสนับสนุนความสามารถของเครือข่ายคุณธรรมความดีในด้านการจัดการและการพัฒนา ศักยภาพเครือข่ายด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเครือข่ายให้มีความรู้ความเข้าใจเครื่องมือ พื้นฐาน ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เช่น ความรู้ด้านการบริหารจัดการโครงการ รวมถึง ร่วมกันออกแบบนวัตกรรมหรือเครื่องมือใหม่ๆ ที่ช่วยให้การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมีระบบเป็น กระบวนการมากขึ้น เช่น การจัดทำโครงการคุณธรรม การถอดองค์ความรู้การดำเนินกิจกรรมมาจัดทำเป็น หนังสือเล่มเล็ก การวิจัยชั้นเรียนโดยครูประจำชั้น การส่งเสริมหน้าที่พลเมือง การศึกษาดูงานประเทศต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจากการพัฒนาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ มีผลลัพธ์และผลงานที่เด่นชัด คือ เครือข่ายที่เข้ารับการสนับสนุนนั้น สามารถถอดองค์ความรู้การดำเนินกิจกรรมของตนเองได้ รวมทั้งยังสามารถนำความรู้เรื่องโครงการคุณธรรมไป ใช้เป็นเครื่องมือในการ พัฒนาเด็กจนผลงานเป็นที่ประจักษ์ จนโรงเรียนเครือข่ายคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของ โรงเรียนในเครือข่ายพื้นที่ใกล้เคียง หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานรับรองมาตรฐานอีกด้วย สำหรับการ พัฒนาศักยภาพโดยการศึกษาดูงานนั้นสามารถนำมาต่อยอดงานพัฒนาในประเทศได้ เช่น การริเริ่มเรื่องตัวชี้วัด ความสุขมวลรวม และการขยายผลเรื่องครอบครัวยุบอุ่นไปสู่เครือข่ายต่าง ๆ

๓) การสนับสนุนการส่งเสริมให้เกิดขึ้นแบบจังหวัดคุณธรรม ที่ผ่านมา ศูนย์คุณธรรม มีการส่งเสริม หน่วยงาน องค์กรทั้งโรงเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมเกิดรูปธรรม องค์ความรู้ นวัตกรรม ในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน เกิดแหล่งเรียนรู้และมีกระบวนการ เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายผลไปในองค์กรอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงยกระดับการเชื่อมโยงเครือข่าย คุณธรรมในมิติพื้นที่ใน แนวคิด “จังหวัดคุณธรรม” มีเป้าหมายส่งเสริมให้เกิดจังหวัดนำร่องปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐ (๓ ปี) จำนวน ๒๐ จังหวัด และการยกระดับการส่งเสริมคุณธรรมในพื้นที่จึงเป็นการสร้างนวัตกรรมให้เกิด

พื้นที่ต้นแบบเป็นจังหวัดคุณธรรมโดยศูนย์คุณธรรมจะทำหน้าที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ สนับสนุนข้อมูลองค์ความรู้ สื่อ สร้างพื้นที่ทางสังคม และนโยบาย สนับสนุนงบประมาณขององค์กร เชื่อมโยงเครือข่าย

โดยปี ๒๕๕๘ นาร่อง ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิจิตร จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดพัทลุง และจังหวัดราชบุรี ตามบริบทและปัจจัยสำคัญต่างๆ ในพื้นที่ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา ศูนย์คุณธรรมมีบทบาทในการประสานเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันในพื้นที่ ทุกภาคส่วนหน่วยเพื่อให้เกิดการบูรณาการงานคุณธรรมในพื้นที่ร่วมกัน มีการวิเคราะห์สถานการณ์คุณธรรมอย่างเข้าใจและเข้าถึงความหมายและให้ความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม รวมถึงศักยภาพพื้นที่หรือต้นทุนทางสังคมที่มีในพื้นที่ มาจัดทำเป็นข้อมูลเพื่อการออกแบบแผนการขับเคลื่อนงาน และนำไปสู่การยกร่าง แผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมระดับจังหวัด และปฏิบัติการร่วมกันตามแผน เพื่อเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป

๒. การเชื่อมโยงประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ

เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนในการเรียนรู้ ร่วมมือกันส่งเสริม พัฒนางานด้านคุณธรรม โดยการจัดงานสมัชชาคุณธรรม ๗ เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายการเมืองท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรภาครัฐ เครือข่ายธุรกิจ เครือข่ายสื่อมวลชน เครือข่ายศาสนา เครือข่ายการศึกษา เครือข่ายกลุ่มชุมชนผลการดำเนินงาน ซึ่งแต่ละเครือข่ายมีการขับเคลื่อนงานที่แตกต่างกันไปตามบริบทของตนเอง และเกิดการขยายผลที่เป็นรูปธรรม อาทิเช่น ๑) เครือข่ายสื่อสารมวลชน ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พัฒนา “หลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมสื่อมวลชน” สำหรับนำไปใช้กับองค์กรสื่อ/นักวิชาชีพสื่อ และมีแผนเป้าหมายขยายผลไปสู่หลักสูตรในสถาบันการศึกษาที่มีการสอนด้านสื่อมวลชนและนิเทศศาสตร์ ๒) เครือข่ายภาคธุรกิจ ขยายผลจากการเข้าร่วมอบรมหลักสูตร “เสริมสร้างผู้นำจิตอาสาเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ” ส่งผลให้เกิดกิจกรรมจิตอาสาในพื้นที่เป้าหมายของพนักงานในองค์กรภาคธุรกิจแต่ละแห่ง และร่วมกับเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและ ๑๓ องค์กรภาคี พัฒนาหลักสูตร “เยาวชนไทย ไร้คอร์รัปชัน YOUTH ๒๐๒๐” กับแกนนำเยาวชนในระดับอุดมศึกษาทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ๓) เครือข่ายการเมืองท้องถิ่น นำกรอบแนวทางแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติไปมาพัฒนาเครื่องมือตัวชี้วัดความซื่อตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และขยายผลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อื่นที่สนใจต่อไป

๓. กระบวนการการจัดงานสมัชชาคุณธรรม

สมัชชาคุณธรรม หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กร เป็นเครือข่าย ๗ ประเด็น ที่มีการขับเคลื่อนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ได้มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมความรู้และพลังการขับเคลื่อนร่วมกันทั้งในระดับพื้นที่ ระดับภาคและระดับชาติ โดยศูนย์คุณธรรมทำหน้าที่เชื่อมโยงให้เกิดเวทีที่ต่อเนื่อง นำผลจากการขับเคลื่อนงานนำเสนอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายในรูปของคำประกาศเจตนารมณ์ ปณิญาคุณธรรมและข้อเสนอเชิงนโยบายที่ประชาชนมีประสงค์ให้รัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุน กระบวนการสมัชชาคุณธรรมเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี ๒๕๔๘ - ปัจจุบัน ซึ่งการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติและตลาดนัดคุณธรรมแห่งชาติมาแล้ว ๖ ครั้ง สมัชชาคุณธรรมระดับภาค จำนวน ๑ ครั้ง และสมัชชาเชิงประเด็น จำนวน ๑ ครั้ง มีหน่วยงานภาคีร่วมจัดรวม ๒๔ องค์กร มีรายละเอียด ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ภายใต้แนวคิดหลัก“ร่วมแรงแข่งขัน ร่วมกันทำดี” ในกรอบประเด็นเรื่องการส่งเสริมระบบอาสาสมัคร ผลจากการจัดงานสมัชชา ทำให้เกิดคำประกาศเจตนารมณ์ ๑๐ ข้อ และเกิดคำว่า “จิตอาสา” ขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยและมีมติคณะรัฐมนตรี ออกระเบียบให้ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ไปเป็นอาสาสมัครได้เป็นเวลา ๕ วันทำการโดยไม่ถือเป็นวันลา

- ครั้งที่ ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ภายใต้แนวคิดหลัก“ถึงเวลา...คุณธรรมนำสังคมไทย” จัดระดับจังหวัดและระดับภาค ๔ ภาค ๓๖ จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ ๙ จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๑ จังหวัด ภาคกลาง ๕ จังหวัด และภาคใต้ ๑๑ จังหวัดในกรอบประเด็นเรื่องคุณธรรม (ความดี คนดี เป็นต้น) และได้มีมติกรม ให้หน่วยงานราชการ ส่งผู้บริหารระดับสูงเข้ารับการฝึกอบรมด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลโดยใช้หลักสูตรการฝึกอบรมของศูนย์คุณธรรม

- สมัชชาคุณธรรมระดับภาค เป็นการจัดเวทีในระดับจังหวัดและระดับภาค ในปี พ.ศ.๒๕๕๐ ภายใต้แนวคิดหลัก“การสร้างสังคม รู้ รัก สามัคคี อยู่ดีมีสุข”ในกรอบประเด็นเรื่องแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริม การร่วมสร้างมีจังหวัดเข้าร่วม ๗๓ จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ ๑๕ จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๙ จังหวัด ภาคกลาง ๒๘ จังหวัด และภาคใต้ ๑๑ จังหวัดทำให้เกิดปัญญาคุณธรรมระดับจังหวัด และระดับภาค ๔ ภูมิภาค

- ครั้งที่ ๓ ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ภายใต้แนวคิดหลัก“ร่วมสร้างสังคม รู้ รัก สามัคคี วิถีไทย” ๑๒ ประเด็นย่อย ได้แก่ ครอบครัวเด็กและเยาวชนชุมชน ท้องถิ่น สื่อมวลชน การเกษตร ศาสนิกสัมพันธ์ การศึกษา สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย การเมืองภาคประชาชน ธุรกิจคุณธรรม และความเสมอภาค ทำให้เกิดปัญญาคุณธรรม ๙ ข้อ และเกิดเป็นแผนการสนับสนุนการดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมครอบครัวอบอุ่นส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้คุณธรรมเชิงบูรณาการ

- ครั้งที่ ๔ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ภายใต้แนวคิดหลัก “ฝ่าวิกฤต ด้วยธุรกิจคุณธรรม” ในประเด็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้สร้างธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจอย่างยั่งยืน ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม หรือ Corporate Social Responsibility (CSR) มีหน่วยงานองค์กรเข้าร่วมกว่า ๘๑ องค์กรทำให้เกิดปัญญาคุณธรรม ๔ ข้อ และเกิดมีมติเห็นชอบ (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ หรือธุรกิจเพื่อสังคมคุณธรรม (Social Enterprise) และในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ (ส.ก.ส.) ให้เป็นหน่วยงานย่อยภายในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อขับเคลื่อนงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมต่อไป

- สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติระดับภาคในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จัดขึ้น ภายใต้แนวคิดหลัก“ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และความพอเพียง”ในประเด็นเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริตจัดในระดับภาคใน ๗ ประเด็น คือ ประเด็นการศึกษา ประเด็นชุมชน ประเด็นศาสนา ประเด็นธุรกิจ ประเด็นสื่อมวลชน ประเด็นการเมืองและประเด็นข้าราชการทำให้เกิดปัญญาคุณธรรมรายประเด็น ในระดับภาค และเกิดแผนพัฒนาความซื่อตรงในภาครัฐและเกิดองค์กรต้นแบบความซื่อตรงภาครัฐ ๒๖ องค์กร และเข้าร่วมเป็นภาคีกับ“องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน”

- ครั้งที่ ๕ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จัดขึ้นภายใต้แนวคิด “สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง” มีหน่วยงานองค์กรภาคีร่วมจัด จำนวน ๒๒ องค์กรใน ๖ เครือข่าย คือ เครือข่ายข้าราชการและการเมือง เครือข่าย

การศึกษา เครือข่ายศาสนา เครือข่ายชุมชน เครือข่ายสื่อ และเครือข่ายธุรกิจ ทำให้เกิดปัญญาคุณธรรมราย ประเด็น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเกิดแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ (๕ ปี)

- จัดเสวนาทางวิชาการ เรื่อง "แก้วิกฤติไทย ด้วยใจซื่อตรง" ในงานสัปดาห์ธรรมาภิบาลความซื่อตรงของ สังคมไทย ภายใต้การขับเคลื่อนงานสมัชชาคุณธรรมในปี พ.ศ. ๒๕๕๕

- ครั้งที่ ๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จัดขึ้นภายใต้แนวคิด “สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง” โดยมี หน่วยงานร่วมจัด จำนวน ๒๕ องค์กรใน ๗ เครือข่าย คือ เครือข่ายข้าราชการ เครือข่ายการเมือง เครือข่าย การศึกษา เครือข่ายศาสนา เครือข่ายชุมชน เครือข่ายสื่อ และเครือข่ายธุรกิจ ทำให้เกิดปัญญาคุณธรรมราย ประเด็น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเกิดแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ ฉบับทบทวน พ.ศ.๒๕๕๗ - ๒๕๕๙

- สมัชชาคุณธรรมเชิงประเด็นระดับภาค ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จัดขึ้นโดยความร่วมมือกับหน่วยงาน เครือข่ายองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน สมัชชาคุณธรรมโดยประสานความร่วมมือกับองค์กรภาคี เครือข่ายหลัก ๗ เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายสื่อมวลชน เครือข่ายศาสนา เครือข่ายชุมชน เครือข่ายธุรกิจ เครือข่ายการเมือง เครือข่ายองค์กรภาครัฐ และเครือข่ายการศึกษา โดยการส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อน กิจกรรมสมัชชาคุณธรรมในจังหวัดน่าน ๑๒ จังหวัด ๔ ภูมิภาค ได้แก่ เชียงใหม่ อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี ตรัง สุราษฎร์ธานี และ ยะลา องค์กรที่เป็นภาคีร่วม ขับเคลื่อนงาน รวม ๒๗๐ องค์กร ทำให้เกิดปัญญาคุณธรรม ๖ ข้อ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๕ ข้อ

๔. การพัฒนาหลักสูตร องค์กรความรู้และนวัตกรรม

ศูนย์คุณธรรม มุ่งพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อยกระดับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลัก วิชาการ และให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยดำเนินงานใน ๓ ด้าน ได้แก่

- ๑) การสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม โดย ศึกษาข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ ทั้งในรูปแบบการให้ทุนสนับสนุน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนางาน วิชาการทางด้านคุณธรรมจริยธรรมทั้งในระดับนโยบาย และระดับพื้นที่ รวมไปถึงการจัดทำกระบวนการ เผยแพร่วิชาการ ในรูปแบบผลงานวิจัย และงานถอดองค์ความรู้ จำนวน ๒๔๐ เรื่อง การจัดประชุมเชิงวิชาการ และการจัดทำวารสารวิชาการคุณธรรมความดี (Journal of Moral and Virtue) รายปีต่อเนื่อง

- ๒) การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านคุณธรรมความดีให้กับภาคีเครือข่าย ที่ครอบคลุมทั้งหลักสูตรสำหรับผู้บริหาร หลักสูตรสำหรับผู้ปฏิบัติการ และหลักสูตรสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเป็นหน่วยงานกลางในการประสาน การส่งเสริมพัฒนา และดำเนินการฝึกอบรมเฉพาะหลักสูตรต้นแบบ หรือหลักสูตรสำคัญ เกิดหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณธรรมความดี จำนวน ๑๐ หลักสูตร ได้แก่ ๑) หลักสูตร “การบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณธรรมความดี” เป็นการจัดศึกษาดูงานองค์กร หน่วยงานต้นแบบ ที่ดำเนินงานด้านคุณธรรมความดีอย่างต่อเนื่อง (มูลนิธิพุทธมอญ ใต้หวัน) โดยจัดอบรมจนถึงปัจจุบันจำนวน ทั้งสิ้น ๒๙ รุ่น ๒) หลักสูตร ผู้นำเยาวชนจิตอาสา เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ ให้กับเยาวชนแกนนำเห็นความสำคัญในการดำเนินงานจิตอาสาจากตัวอย่างและการลงมือปฏิบัติจริง
- ๓) หลักสูตร โครงการคุณธรรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยการนำกระบวนการจัดทำโครงการทาง

วิทยาศาสตร์มาใช้ และ ๔) หลักสูตร “ค่ายเยาวชนทูตคุณธรรม นำไทยสู่อาเซียน”เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจความสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา

ทั้ง ๔ หลักสูตรได้รับความสนใจ จากเครือข่ายด้านการศึกษามากเนื่องจากสามารถนำไปพัฒนาศักยภาพ ผู้บริหารหน่วยงาน นักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นกระบวนการและมีความตระหนักและให้ความสำคัญเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และเกิดการขยายผลไปยังเครือข่ายอื่นๆ เช่น โรงพยาบาลคุณธรรม ชุมชนคุณธรรมและโรงพักคุณธรรม เป็นต้น

๓) สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง มีแนวคิดในการใช้สื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึก และมีแรงบันดาลใจในการทำความดี จึงได้ผลิตสื่อเพื่อนำเรื่องราวสิ่งดีงามของบุคคลทำดี องค์กรที่ดี และชุมชนที่ดี ที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมได้อย่างชัดเจน มาเผยแพร่ให้สาธารณะชนได้รับรู้ โดยจำแนกออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมัลติมีเดีย/วีดิทัศน์ สื่อโทรทัศน์ มุมคุณธรรมและสื่อสารสนเทศ ซึ่งสื่อประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สื่อวีดิทัศน์สารคดีสั้น ๓ นาที เป็นสื่อที่ได้รับการเผยแพร่และเป็นที่น่าสนใจให้กับบุคคล หน่วยงานนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่เรื่องคุณธรรมจริยธรรมด้านต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมมาก

๕. การพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

จากการดำเนินงานกับเครือข่ายต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ๑๐ ปี ศูนย์คุณธรรมมีการดำเนินงานที่เป็นระบบได้แก่ งานวิจัย การพัฒนาหลักสูตร การทำโครงการนำร่องการจัดการความรู้และการขยายผลองค์กรคุณธรรมรวมทั้งการพัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งมีการจัดกระบวนการสมัชชาทั้งส่วนกลางและพื้นที่ ทำให้นำไปสู่การพัฒนา นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่น ๑) มติเรื่องการให้และการอาสาช่วยเหลือสังคม ส่งเสริมข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐทำจิตอาสาโดยไม่ถือว่าเป็นวันลา (มติ ครม.วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๐) ๒) มติเรื่องการส่งเสริมการจัดฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ให้กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ โดยใช้หลักสูตรการฝึกอบรมของศูนย์คุณธรรม (มติครม.วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐) ๓) มติ ครม. เห็นชอบ (ร่าง) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ หรือธุรกิจเพื่อสังคมคุณธรรม (Social Enterprise) และผลักดันให้มีการจัดตั้งสำนักงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ (ส.ก.ส.) ให้เป็นหน่วยงานย่อยภายในสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (ส.ส.ส.) เพื่อขับเคลื่อนงานสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมต่อไป (มติ ครม.วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓) และ ๔) เกิดแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ (๕ ปี) ซึ่งหน่วยงานภาคีทั้ง ๗ เครือข่ายได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ที่เกี่ยวข้องนอกจากนี้ผู้ที่ผ่านการอบรมโครงการส่งเสริมคุณธรรมความดีไปปฏิบัติงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ ได้หวั่น แล้วกลับมาพัฒนาองค์กรของตนเกี่ยวกับคุณธรรมหลายองค์กร เช่น โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน) โรงเรียน และยังเป็นองค์กรต้นแบบขยายผลต่อไป

๖. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงาน

ตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์คุณธรรมข้อที่ ๑ คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมพลังของกลุ่มเครือข่ายทางสังคม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน รวมถึงการจัดสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ที่สอดคล้องกับแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ดังนั้น ในทางหลักการจะต้องมีคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติที่ชัดเจน และคณะกรรมการจะต้องกำหนดนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย แผนแม่บทการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยต่อคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติและกำหนดมาตรการในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย แต่ในข้อเท็จจริงมีการตั้งคณะกรรมการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้ และมีการประชุมเพียงครั้งเดียว ดังนั้น จึงไม่มีนโยบายและแผนแม่บทเสนอให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติ การดำเนินการของศูนย์คุณธรรมจึงขาดในส่วนที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ ดังนั้น บทบาทหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจึงขาดสถานะและนโยบายรองรับ ทำให้ทำงานได้ไม่เป็นไปตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ และรวมถึงการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรก็น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับขณะที่อยู่ในสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ภาคผนวก ค

คณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

ภาคผนวก ค

คณะกรรมการปฏิรูปคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล สภาปฏิรูปแห่งชาติ

๑. ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๒. รองประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ คนที่หนึ่ง	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๓. นายพลเดช ปิ่นประทีป	ประธานกรรมการ
๔. นายอำพล จินดาวัฒนะ	รองประธานกรรมการ
๕. นายไพบุลย์ นิติตะวัน	กรรมการ
๖. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	กรรมการ
๗. นางทิฆัมพร กองสอน	กรรมการ
๘. นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์	กรรมการ
๙. นางตรึงใจ บุรณสมภพ	กรรมการ
๑๐. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๑๑. นายสิน สีสวน	กรรมการและเลขานุการ
๑๒. ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่สอง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

